

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 40.

Onsdagen den 14 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för sistlidne dag och protokollet för den 3 e. m. i denna månad.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 60, med anledning af väckt fråga om uppförande af en tillbyggnad till Riksdagens hus för inrymmande deri af nya samlingssalar för Kamrarne m. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 61, i anledning af väckta motioner angående tillsättande af en skatteregleringskomité m. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af dels Riksdagens år 1878 församlade revisorerers förslag angående öfverflyttning till Riksbanken af den Riksgäldskontoret nu åliggande utlåning, dels en inom Andra Kammaren i samma ämne väckt motion.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om ändringar i Kongl. förordningarne den 26 April 1861 angående en allmän hypoteksbank samt angående de all-

männa grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Vid föredragning af Banko-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 15, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pension åt f. d. verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin; blef den föreslagna omröstningspropositionen af Kammaren godkänd.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden:

N:o 38, i anledning af väckt motion om lagstadgande angående underpant i lös egendom och beredande af säkerhet för förlagsfordran, samt

N:o 39, i anledning af väckt motion om tillägg till Kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Efter föredragning af Andra Kammarens sistlidne dag bordlagda protokollsutdrag N:o 203, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 20, i anledning af återremiss af utlåtandet N:o 7, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse med begäran om revision af de författningar, som afse markgångstaxor med hvad dertill hörer; beslöt Kammaren hänvisa detta ärende för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden, betänkande och memorial, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 62, i anledning af väckt motion om försäljning af vissa kronan tillhöriga hemman och lägenheter;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 18, angående beräkningen af tull-, post- och stämpelpappersmedlen samt bränvins- och hvitbetssockertillverkningsafgifterna;

Banko-Utskottet:

N:o 14, med förslag till ändringar i gällande reglemente för

Riksbankens styrelse och förvaltning, äfvensom i aflöningsstaten för samma bank;

N:o 16, med förslag till ändringar och tillägg i bankoreglementet i följd af Riksdagens beslut med anledning af tillämnad indragning af de enskilda bankernas sedlar å fem kronor;

N:o 17, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 7, i anledning af Friherre R. Klinckowströms motion angående tillsättande af en skattekomité; hvarefter beslöts att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 50, angående villkoren för tillverkning af bränvin; och

N:o 51, angående tullbevillningen.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Asplund* under åtta dagar från denna dag.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 15 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades 5 protokollsutdrag för den 14 och protokollet för den 5 i denna månad.

Herr Talmannen yttrade, att han ansåge sig böra meddela, att vid i går hållet talmanssammanträde, deri de ständiga Utskottens ordförande och Riksdagens Kanslideputerade deltagit, rådplägnings-
egt rum i fråga om den dag, då Riksdagen skulle kunna afslutas; och hade dervid enhälligt uttalats den åsigt, att Riksdagens avslutande borde kunna ske nästkommande Onsdag den 21 i denna månad. Denna åsigt stödde sig dock på förutsättning dels deraf, att under den återstående tiden för riksdagsgöromålens handläggning Kamrarne icke skulle komma att fatta sådana skiljaktiga beslut, som påkallade gemensam omröstning, och dels deraf, att inkommande ärenden i båda Kamrarne behandlades så skyndsamt som möjligt och således företogs till afgörande efter endast en bordläggning.

Herr Talmannen tillkännagaf härefter, att, i enlighet med hvad mellan Talmännen öfverenskommit, omröstning jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa Lördag den 17 i denna månad anställas öfver den i Banko-Utskottets memorial N:o 15 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition.

Föredrogs Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 62, i anledning af väckta motioner om försäljning af vissa kronan tillhöriga hemman och lägenheter.

Herr von Strokirch: Inom Utskottet har jag icke kunnat biträda den åsigt, som i klämman af förevarande betänkande finnes uttalad. Jag vill nemligen icke för min del utsträcka 1874 års Riks-

dags beslut om försäljning af vissa hemman och lägenheter till andra egendomar än sådana, som då voro indragne till kronan, icke, såsom här blifvit ifrågasatt, jemväl till dem, som efter nämnda tid kommit under Kammarkollegiets förvaltning och i öfrigt äro af beskaffenhet att årliga arrendeafgiften för dem icke öfverstiger 200 kronor och att deras bibehållande åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallas. Dertill anser jag mig hafva så mycket större skäl, som vid behandlingen af denna fråga inom Utskottet meningarne om sättet för användande af de medel, som kunde komma att inflyta, voro så delade, att ingen åsigt lyckades tillvinna sig en bestämd pluralitet. Många inom Utskottet önskade nemligen att dessa medel skulle användas, icke på sätt nu sker, utan till grundplåt för bildande af en statsregleringsfond, under det andra påyrkade deras begagnande till inköp af annan sorts jord. Då så är och det icke finnes något periculum in mora att dröja med försäljningen, yrkar jag afslag å hvad Utskottet i detta betänkande föreslagit.

Grefve Lagerberg: Då en med denna likartad fråga förevar vid förra riksdagen, var jag nästan den ende i Kammaren, som förordade bifall till densamma. Då var nemligen ifrågasatt att sälja alla sådana kronan tillhöriga egendomar, för hvilka försäljningssumman icke kunde beräknas uppgå till mer än 500 kronor. Förslaget föll i denna Kammare och derom är nu ingenting att säga. Den hemställen, Stats-Utskottet i förevarande fråga aflåtit, har jag biträdt, icke på den grund att jag anser, det man icke bör sälja egendomar, som gifva mer än 200 kronor i årligt arrende, utan emedan jag tror den närvarande tiden vara ogynsam för en sådan försäljning. På detta skäl får jag anhålla om bifall till Stats-Utskottets förevarande betänkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen proposition på bifall till utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets sistlidne dag bordlagda betänkande N:o 18, angående beräkningen af tull-, post- och stämpelpappersmedlen samt brännvins- och hvitbetssockertillverkningsafgifterna.

Föredrogs och biföllos Banko-Utskottets nedannämnda, den 14 i denna månad bordlagda memorial och utlåtande:

N:o 14, med förslag till ändringar i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning, äfvensom i aflöningsstaten för samma bank;

N:o 16, med förslag till ändringar och tillägg i bankoreglementet i följd af Riksdagens beslut med anledning af tillämnad indragning af de enskilda bankernas sedlar å fem kronor;

N:o 17, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af Friherre R. Klinckowströms motion om tillsättande af en skattekomité.

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.*

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 61, i anledning af väckta motioner angående tillsättande af en skatteregleringskomité m. m.

Härvid anmälde sig och yttrade

Herr Hederstjerna: I detta betänkande har Stats-Utskottet i den s. k. klämman framställt två särskilda förslag, hvaraf det senare eller om anvisning af medel till bestridande af kostnaderna för en ifrågasatt komité helt och hållet beror af Riksdagens beslut i afseende å det föregående förslaget, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära tillsättandet af denna komité, och måste vara förfallet, derest icke Kammaren godkänner förslaget om en dylik skrifvelses aflåtande. Med stöd häraf får jag anhålla om proposition på att denna kläm måtte varda i två moment fördelad, och endast det första momentet nu föredraget.

Friherre Hochschild: Jag kan icke annat än på det högsta beklaga, att icke Konstitutions-Utskottet funnit, att en ändring af 65 § Riksdagsordningen är att anse såsom högst nödig och på grund deraf föreslagit en sådan ändring; men då så icke skett, kan jag för min del icke finna, att Kammaren på något sätt skulle handla grundlagsvidrigt genom att behandla ifrågavarande kläm i sin helhet, och får jag på grund deraf anhålla, att Herr Hederstjernas nu väckta förslag icke måtte bifallas, utan hvad Utskottet här föreslagit på en gång till behandling föredragas.

Grefve Beck-Friis: Såsom herrarne torde erinra sig, har det här begagnade uppställningssättet, att med förslag om aflåtande af en skrifvelse förena framställning om ett anslag, förut blifvit använt, då fråga var om tillsättandet af en komité för utarbetande af en förordning om skogarne i Norrland. Emellertid kan jag icke neka,

att, då jag på afdelningen hade tillfälle att yttra mig i förevarande fråga, jag påyrkade den uppställning, som nu blifvit af Herr Hederstjerna föreslagen. Jag är redan öfvertygad att detta vore det rätta, men då prejudikat för en motsatt åsigt finnes, har jag ansett, att mina betänkligheter borde vika, och deltagit i beslutet om att uppställa punkten sådan den nu föreligger.

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

Herr Ekman, Carl: För min del fattar jag icke vigten af att föredragningen af denna punkt sker på det sätt den förste talaren föreslagit. Jag tror, att de af Kammarens ledamöter, som icke anse sig kunna bifalla hvad Utskottet hemställt i den senare delen af punkten, allt för väl kunna, om punkten föredrages i sin helhet sådan den blifvit af Stats-Utskottet föreslagen, yrka bifall till punktens första del och afslag på den senare, utan att fördenskull någon ändring behöfver vidtagas i föredragningsättet, som jag anhåller måtte bestämmas i öfverensstämmelse med hvad Utskottet föreslagit.

Herr Hederstjerna: Jag kommer för min del icke att yrka afslag hvarken på det ena eller andra af de framställda förslagen, utan önskar och hoppas, att båda måtte varda af Kammaren bifallna, men jag anser, att det skulle vara oegentligt, om Kammaren samtidigt biföll båda dessa förslag, då, såsom jag nyss tog mig friheten säga, det senare endast är ett korollarium till det första. Det är denna formvidrighet i att behandla förslagen på en gång jag vill undvika, då jag yrkat och yrkar att hvartera momentet må särskildt föredragas.

Friherre Hochschild: Jag ber att få vidhålla mitt yrkande, att punkten icke måtte åtskiljas.

Sedan öfverläggningen angående sättet för utlåtandets föredragning härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att i afseende derå hade yrkats, dels af Herr *Hederstjerna*, att de i 1:sta punkten af utlåtandet förekommande förslag dels om tillsättande af en skatteregleringskomité och dels om anvisande af medel till bestridande af kostnaderna för samma komité skulle hvart för sig föredragas och afgöras, dels ock att punkten i dess helhet skulle komma under pröfning; hvarefter Herr Talmannen framställde först proposition på bifall till Herr *Hederstjernas* yrkande, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition derå, att punkten skulle i dess helhet företagas till afgörande, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

»Den, som vill, att första punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 61 skall i sin helhet föredragas, röstar

Ja;

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kammaren, att de i denna punkt förekommande förslag dels om tillsättande af en skatteregleringskomité och dels om anvisande af medel till bestridande af kostnaderna för denna komité skola hvar för sig föredragas och afgöras.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 24.

Nej — 59.

Till följd häraf förekom nu

1:sta punkten.

Utskottets hemställan om aflåtande af underdånig skrifvelse angående tillsättning af en skatteregleringskomité.

Herr Ekman, Carl: Jag har hyst stora betänkligheter vid att understödja en sådan framställning som den, hvilken uti det nu föredragna momentet af Stats-Utskottets betänkande blifvit gjord; ty jag har hyst en fruktan, som sannolikt icke någon af denna Kammares ledamöter skall finna vara underlig, nemligen att en komité så sammansatt, som nu är föreslaget, skall hafva mycket svårt att åstadkomma de resultat, som eljest måste för hvar och en vara önskvärda, nemligen att alla våra skatteförhållanden må blifva fullständigt utredda. Jag fruktar nemligen, att, då man ställer på en komité så stora anspråk, som här blifvit ifrågasatta, det uppdrag, som lemnas densamma, blifver så stort, att det öfverstiger dess krafter och att den icke kan motsvara detsamma. När jag likväl oaktadt dessa betänkligheter biträdt det förslag, som Utskottet här framställt, är det min skyldighet att angifva skälen därför och dessa skäl äro helt enkla, nemligen att, om Första Kammaren icke skulle biträda det förslag, som nu föreligger, skulle ett dylikt afslag kunna tolkas såsom en benägenhet särskildt hos denna Kammare att motsätta sig hvarje utredning af våra skatteförhållanden. För att förebygga en sådan uppfattning och då jag derjemte tror, att det är särdeles angeläget, att en fullständig kännedom om våra skatteförhållanden blifver vunnen, har jag ansett mig böra biträda denna framställning, ehuru jag hyser stora betänkligheter, huruvida en komité sålunda sammansatt, som nu är föreslaget, skall kunna uträtta allt hvad man af densamma väntar. Efter mitt förmenande hade målet kunnat lättare vinnas genom partiella undersökningar af våra skatteförhållanden; men på de skäl, jag nu anfört, anser jag mig böra anhålla, det Kammaren täcktes bifalla, hvad Utskottet här föreslagit.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Till en del på grund af de skäl, som föregående talare antydt, kan jag icke finna det vara nyttigt eller angeläget att tillsätta en komité af den omfattning, som här föreslagits, och tror det icke heller vara lämpligt att begära en sådan sammansättning af denna komité, som förslaget angifver. Om jag först och främst frågar mig, hvarför en sådan komité skulle vara behöflig, och söker svaret derpå i de motiv, hvilka blifvit af motionärerne anförda, så finner jag, att dessa motiv dela sig i två grupper, den ena omfattande Herrar Isaac Asklöfs och O. B. Olssons jemte Herr Rubenssons motioner, af hvilka de två första gå ut på, att en undersökning af städernas skatteförhållanden må ega rum, och på den är den tredje motionen ett svar; den andra gruppen åter, bestående af Herr Ivar Månssons motion, som är helt kort och afser, att en stor skatteregleringskomité skulle tillsättas, bestående af målsmän för de olika yrkena, såsom skattejordsegare, säteriegare, stadsinvånare, industri- och yrkesidkare på landet samt embetsmän i någorlunda lika fördelning, och Herr Axells motion, som åter är ett svar på den föregående. Det visar sig således, att inom Andra Kammaren uppstått tvist emellan representanterne från landet och representanterne från städerna, och jag vill tillägga, att jag tror, att dessa motioner i väsentlig mån föranledts af en reaktion emot den förberedande skatteregleringskomiténs betänkande, hvilket innehåller förslag, som blifvit af många ogillade, och *en* motion, nemligen Friherre Klinckowströms, hvilken Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott haft att behandla, är till sina hufvuddrag en kritik öfver nämnda komiténs förslag.

Nu är emellertid frågan: böra vi, derför att sådana tvister uppstått, tillsätta en så stor och omfattande komité, och finnes icke till äfventyrs hvad som dermed afses redan utarbetadt? Jag har icke gjort mig stort besvär med att samla komitébetänkanden, men jag har förvarat dem, jag fått, och af dessa röra icke mindre än sexton stycken våra skatteförhållanden, och jag betviflar, att någon ny komité skall kunna lemna någon större och bättre utredning om de flesta af nämnda förhållanden, än som i dessa och möjligen andra betänkanden redan förefinnes. Vidare hafva vi haft — visserligen icke något komitébetänkande, ty något sådant utkom aldrig — men en komité, om hvars tillvaro och göromål Utskottet förmålt och hvilken tillsattes uppå framställning af Nils Strindlund vid 1850—1851 års riksdag. Af denna komité hafva vi, såsom Utskottet omnämner, beskrifningar och utredningar öfver tjugutvå städer. Jag vet icke, om öfriga af dessa berättelser blifvit i tryck utgifna; men den öfver Göteborgs stad är tryckt och är särdeles beqväm för stadsfullmäktige derstädes, emedan de af densamma kunna få reda på alla gamla handlingar rörande staden, och säkert är att, om någon riksdagsman skulle anse städernas skatteförhållanden mer eller mindre olämpliga, har han i dessa beskrifningar en fullständig källa för kännedomen om dessa förhållanden. Jag betviflar, att någon komité, som skulle få i uppdrag att göra enahanda utredning angående öfriga städer i riket eller angående dessa tjugutvå städers historia efter 1859, då komitén upplöstes, skall kunna komma längre,

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

än denna komité gjort i det afseendet. Den, som tror sig hafva något skäl till anmärkning emot städernas skatteförhållanden, kan i dessa berättelser erhålla de mest sakrika upplysningar. Skall man då åter tillsätta en stor komité med stora kostnader för samma ändamål? Jag får tillstå, att jag för min del icke förstår, hvad man vill vinna dermed.

Dernäst kommer den omfattning som komitén skulle få. Är det skäl att tillsätta en så stor komité, som här är i fråga, med så mångfaldiga och olikartade göromål? Är det tänkbart att någon skulle komma att läsa denna komités betänkande? Det enda man kunde vinna med de stora kostnaderna vore att få ytterligare källor, der man kunde få kännedom om det ena eller andra, men någon direkt nytta betvivlar jag skulle deraf härflyta, så vida man icke anser att nyttan väsentligen ligger deri, att utredningen kommer att erfordra många år, under hvilka skattefrågorna komma att ligga nere. För min del kan jag icke inse, att vinsten deraf motsvarar den dryga kostnaden.

Jag kommer nu till frågan om dessa kostnader, och de äro ingalunda någon leksak. Det är af Utskottet upplyst, att dessa för den s. k. Strindlundska komitén uppgingo till vid pass 71,000 kronor. Detta är dock icke alldeles korrekt, ty denna summa var visserligen hvad som åtgått, då komitén ingick med en berättelse, på grund af hvilken Kongl. Maj:t beslöt komiténs upplösning, men Kongl. Maj:t gaf då komitén ytterligare ett halft år på sig, och genom åtskilliga kongl. bref upplyses det, att under detta halfva år ytterligare kostnader tillkommo, hvadan efter all sannolikhet kostnaden för komitén i dess helhet uppgick till omkring 75,000 kronor. Dock är denna summa långt ifrån hela den utgift, som förorsakades statsverket för komitén. Dertill komma i första rummet vikariats-arfvoden för embetsmän, som användes i komitén, hvilka utgingo af andra statens medel, men om jag afser derifrån, så återstår det arbete som dessa män i komitén nedlade, och jag kan omöjligen beräkna det annorlunda än efter hvad därför betalades, så att om både arbete och kostnader blifvit nedlagda på något, hvars frukt i sig sjelf varit obetydlig, så kan jag icke se annat än att, om denna frukt jämföres med penningekostnaden och det derpå använda arbetet, man måste fördubbla kostnadsberäkningen.

Ser jag nu på frukterna af komiténs arbete, så har jag icke haft tillfälle att taga kännedom om något annat än beskrifningen öfver Göteborg, och den är visserligen ganska upplysande för stadsfullmäktige, men icke har den haft någon annan påföljd eller nytta med sig. Om de öfriga städernas beskrifningar blifvit tryckta eller icke, vet jag ej; annars förvaras de i Statistiska Centralbyrån, och jag fruktar att de icke blifvit rörda från de hyllor, der de först blifvit upplagda, så vida icke någon stadsrepresentant eller magistratsledamot haft behof af att i dem söka någon upplysning, som de trott sig der finna lättare än i sina egna handlingar. För öfrigt tror jag icke att denna komité medfört något gagn. Visserligen är det sant, att den gaf anledning till ett särdeles vackert arbete, nemligen ett kartverk öfver Sveriges städer, men kostnaden därför ut-

gick alldeles icke af de medel, som äro uppförda såsom utgifna för komitén, utan bestriddes på sådant sätt, att för statens räkning inlöstes 200 exemplar af kartverket, hvartill medel togos dels af besparingar och dels från annat håll.

Nu är frågan i hvad mån resultatet var värdt de nedlagda kostnaderna. Jag har här i min hand konseptet till Kongl. Maj:ts bref den 21 Februari 1859, der Kongl. Maj:t yttrar sig härom på följande sätt:

»Då vi härvid erinrat oss att I på den tid af snart sju år, hvarunder I redan varit i verksamhet och Edert arbete medfört en kostnad af omkring 71,000 riksdaler rmt, icke hunnit mera än fullborda beskrifningen öfver 19 till största delen mindre städer samt påbörja ett likartadt arbete öfver 7 andra städer, och det sålunda vill synas vara af erfarenheten ådagalagdt att, så vida Edert uppdrag, hvartill förutom »utredandet af alla de förhållanden, som böra läggas till grund för en riktig beskattning af städernas industriidkande invånare, deras egendom och den af dem idkade handel eller annan rörelse», äfven »hörer att afgifva utlåtande öfver sättet att bringa städernas beskattning till ett jemförligt förhållande med landets», skall utföras i samma omfattning, som hittills skett, arbetet icke läser kunna fullbordas inom en tid eller för en kostnad, som står i något lämpligt förhållande till det afsedda ändamålet af den nytta, hvilken deraf kan förväntas;

då numera dessutom blifvit inrättadt ett nytt Statistiskt Embetsverk, till hvars verkningskrets den del af Edert arbete, som afser de statistiska och kommunala frågornas utredning, skäligen kan räknas; och

då nu äfven blifvit af oss i Näder tillsatt en särskild komité, som vid pröfningen af grunderna för den allmänna bevillningens rättvisa fördelning icke läser underlåta att taga Edert uppdrag angående tillvägabringandet af ett jemförligt förhållande mellan städernas och landsbygdens skattebidrag i noggrannt öfvervägande;

hafva Wi med afseende på dessa särskilda omständigheter funnit godt i Näder förordna, att Edert arbete hädanefter må inskränkas till fullbordande af» o. s. v. samt

»att sål snart dessa arbeten blifvit afslutade, den komité, hvaraf I utgöres medlemmar, kommer att upplösas, hvilket bör ske senast den 1:sta nästkommande Juli.»

Detta var hvad Kongl. Maj:t skref år 1859, och jag tror ej att förhållandena hafva ändrat sig sedan dess, men måste erinra derom att det som nu är föreslaget är ännu mycket mera än det, hvarom då var frågan, ty nu skola ju alla möjliga skatteförhållanden utredas.

Dernäst har jag att anmärka, att åtskilliga saker synas mig a priori antagna såsom existerande, oaktadt de icke blifvit af Riksdagen beslutade. Om jag nemligen ser till de i Utskottets motiv relaterade motionerna, så visar sig tydligt af den allra första bland dem, att det är meningen, icke att taga i betraktande på hvilka villkor städerna fått sina förmåner och hvad de derfor gjort, ej heller att fästa afseende vid de utskylder för kommunala ändamål

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

och för rättvisans skipande som städerna få vidkännas, utan endast att, såsom här tydligt säges, »om det skulle visa sig, det städernas utskylder till kronan understege de erhållna förmånerna, undersöka och utreda alla de förhållanden, som borde läggas till grund för en riktig beskattning af städernas invånare.» Här är uttryckligen a priori antaget att beskattningen skall vara oföränderligen afpassad efter uppskattningen af de förmåner, utan afseende å de vilkor de fått underkasta sig. De utskylder de hafva att utgöra, de särskilda kostnader, som drabba dem, betyda ingenting, utan i den mån man kan uträkna förmånerna, skola motsvarande utskylder påläggas dem. På samma sätt är det med Herr Ola Bosson Olssons motion, och på grund häraf har Herr Rubenson väckt motion att, derest Riksdagen beslöte att hos Kongl. Maj:t anhålla om tillsättande af en komité för att utreda förhållandet med städernas inkomster samt utskylder till staten, detta beslut måtte så affattas, att komiténs utredning komme att afse jemväl de skyldigheter, som i sammanhang med inkomsternas förlänande blifvit städerna pålagda, samt beskaffenheten och storleken af de utgifter, hvilka på nyss angifna grund eller af annan anledning bestredes med städernas medel och alldeles icke eller endast i ringa mån förekomme i landsbygdskommuner.

Men derom är här icke fråga, utan a priori har man antagit motsatsen. Vidare är det alldeles omöjligt att betrakta Herr Ivar Måns-sons och alla de öfriga motionärernes förslag, med undantag af Herr Axells, om man undersöker dem närmare, på annat sätt än att de förutsätta grundskatternas afskaffande samt afse huru, när detta skett, skattebördan skall på samtliga skattskyldige fördelas. Sedan vi således i många år hafva kämpat om, huruvida grundskatterna skola bibehållas eller afskaffas, så kringgås nu allt beslut derom på det behändiga sätt, att man helt enkelt antager att de skola afskaffas och tillsätter en stor komité för att utreda, huru skattebördan skall fördelas. Om Riksdagen är belåten med att enskilda motionärer så der sans façon antaga, att det är beslutet som icke är det, och att ett Utskott helt enkelt säger, att, efter dess uppfattning, har frågan om grundskatternas afskrifning blifvit bragt derhän, att dess lösning icke kan undanskjutas, då går det sannerligen ganska besynnerligt till. För min del hvarken är jag eller har varit fiende till grundskatternas afskaffande i den mån jag ser att sådant utan andra skattskyldiges obehöriga eller öfverdrifna betungande kan ske, och ingen har lifligare än jag bestridt den doktrinen, att de äro så sammanbundna med jorden, att de icke kunna röras, men så mycket vän af formen är jag, att jag tror att beslutet om deras afskaffande bör föregå beslutet om, huru skattebördan skall fördelas.

Jag har ännu en anmärkning mot Utskottets förslag, och den är att komiténs sammansättning icke synes mig sådan den bör vara. Jag tror icke att jag misstager mig, om jag påstår, att det alltid hitills ansetts, att en komité borde tillsättas af kunnige och erfarne och på samma gång så vidt möjligt opartiske män, att man med ett komitéarbete åsyftat en verkligt opartisk, så att säga vetenskaplig utredning, upptagande så väl historiska som andra förhållanden. Här åter är af motionärer begärdt och af Stats-Utskottet föreslaget, att en

komité skulle tillsättas, bestående af representanter för alla möjliga olika intressen för att strida mot hvarandra. Mig förefaller detta ytterligt olämpligt. Det ser ut som om man ville hafva målsmän hvar och en för sitt enskilda intresse och sålunda bilda en auktoritet för att formulera mer eller mindre ensidiga förslag i den ena eller andra riktningen, och såsom om sjelfva utredningen snarare vore en bisak. För min del tror jag, att vid ett komitéarbete utredningen är hufvudsak, och att formulering af beslut lämpligast sker af Kongl. Maj:t och Riksdagen. Jag emotser alltså ingenting annat än stor tidsutdrägt och högst betydliga kostnader af den af Stats-Utskottet föreslagna komitén och af dess arbete, derest det kommer till någon nytta, endast en underlättnad för formulerande af förslag, men mycket liten verklig utredning, åtminstone föga annat än sådant, som med ganska litet arbete kan finnas på andra ställen. Om jag emellertid tager våra skatteförhållanden i betraktande, så kan jag icke annat än anse att med de förändringar, som under senare tider skett såväl i ekonomiskt hänseende som i sjelfva bevillningsförordningen, och med det sammanhang den allmänna bevillningen fått med kommunalbeskattningen och flera derpå grundade förhållanden, att, säger jag, det behöfves förändring uti och tillägg till nu gällande bevillningsförordning, och att Riksdagen skulle göra väl, om den hos Kongl. Maj:t begärde tillsättandet af en komité för sådant speciellt ändamål, åt hvilken komité då skulle uppdragas att vid detta sitt arbete taga äfven andra skatteförhållanden i betraktande, på det rättvisa måtte ske. En sådan komité sammansatt, icke såsom Utskottet föreslagit af representanter för olika intressen, utan helt enkelt af kunnige och erfarne män, tror jag vore af ett verkligt behof påkallad och skulle medföra nytta, hvarföre jag hemställer att Kammarén måtte för sin del besluta, »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om tillsättande af en komité, sammansatt af i landets särskilda skatteförhållanden kunnige och erfarne män, med uppdrag att efter noggrann och sorgfällig pröfning föreslå de förändringar i eller tillägg till nu gällande bevillningsförordning, som kunna befinnas nödiga och nyttiga för befordrande af jemvigt, rättvisa och billighet i beskattningen de olika beskattningsföremålen emellan, samt att Kongl. Maj:t derefter, så fort sig göra låter, täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet.»

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

Herr De Maré, Gustaf: Utan tvifvel kommer den ifrågavarande komitén att få en både tung och svår befattning att utföra, men det har icke för mig kunnat utgöra någon anledning att motsätta på det förslag, hvarmed Stats-Utskottet här framkommit. Yrkandet på utredning af samtliga våra skatteförhållanden är icke en fråga sedan gårdagen; detta yrkande har tvärt om länge varit hört från olika håll, så att efter mitt förmenande tiden måste anses vara inne att göra något försök till en sådan utredning, som här begäres. Hade Stats-Utskottet, på grund af de motioner, som inom Andra Kammarén blifvit väckta, föreslagit endast en utredning af städernas skatteförhållanden, så skulle jag visserligen icke hafva velat bi-

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

draga till fattandet af ett sådant beslut, men deremot synes mig rättvisan kräfva, att en utredning, så vidt möjligt fullständig och omfattande alla skatteföremål, verkställes beträffande alla dem, som bidra till fyllande af statens behof medelst skatt. Man har anmärkt mot tillsättandet af denna komité, att derigenom skulle vara på förhand bestämdt att grundskatterna skola afskrifvas. Jag tror icke det. Jag tror att en fullständig utredning lika väl kan leda till det målet, att grundskatterna böra billigt aflösas. Med ett ord, det måste erkännas vara af största vigt att, när från så skilda håll yrkas på att få dessa invecklade frågor lösta, steg tagas för att närma sig detta mål, och i allmänhet anser jag för min del det vara ytterst betänkligt och nära nog innebära att man strider för en sjuk sak, om man vill sätta sig emot utredningen af en fråga; och ju viktigare denna fråga är, desto angelägnare anser jag det vara att utredningen företages. På grund af dessa skäl anhåller jag att få yrka bifall till hvad Utskottet här föreslagit.

Grefve Beck-Friis: Den förste talaren förordade visserligen förslaget, men sade sig hysa vissa betänkligheter deremot, i det hänseende nemligen, att han ansåg att den blifvande komitén skulle få ett allt för stort och vidt omfattande arbete. Dessa farhågor kan jag för min del icke dela, ty då vi veta att, såsom den andre talaren redan nämnt, sexton komitéer redan varit tillsatta för utredningen af hithörande frågor, så måste uti dessa komitéers arbeten, ehuru de visserligen till någon del äro föräldrade och kunna behöfva omarbetas, ligga ett förberedande material, som skall komma den nu ifrågavarande komitén till godo; jag tror därför icke att dess arbete behöfver blifva så stort eller vidlyftigt, att man ej inom en icke allt för aflägsen framtid kan få se frukten deraf.

Den andre talaren, som ville reducera den ifrågavarande komiténs arbete till omarbetning af bevillningsförordningen, syntes mig utgå från en oriktig åsigt om den förevarande frågan. Han framhöll nemligen, på grund af de åsigter motionärerne uttalat, att denna komité endast skulle komma att blifva ett slags fortsättning af den bekanta komitén för utredning af städernas skatteförhållanden. Ätminstone i Utskottet hafva vi dock sökt motverka, att komitén skulle få anledning gå in i en sådan detaljrigtning, ty det är gifvet att, om det vore fråga om en sådan fortsättning, så blefve det ett ändlöst arbete. Den förra komitén satt i många år, men hann blott att behandla 22 af rikets städer. Jag tror icke att frågan nu bör tagas från en sådan synpunkt.

Vidare sade den ärade talaren, att ett sådant beslut som det förevarande skulle förutsätta, att Riksdagen fattat beslut om grundskatternas afskaffande, och han sade att han för sin del vore mycket lifvad för den saken. Men huru skall Riksdagen kunna fatta beslut om grundskatternas afskaffande, innan man vet, huru dessa skatter egentligen äro beskaffade eller huru de skola kunna af andra skatter ersättas? En utredning i den delen tror jag bör föreligga, innan Riksdagen fattar beslut om grundskatternas upphörande. Hvad beträffar sjelfva denna sak, så är jag varmt intresserad därför och

är öfvertygad om att, ju förr den stora frågan kan bringas till lösning, desto bättre för landet, ty den ojemnhet och olikhet i beskattningen, som hos oss finnes, är af alla insedd och verkar så störande i vida kretsar, att jag tror att det vore en stor lycka om detta stridsfrö blefve undanröjdt. Jag tror äfven att rättvisa och billighet fordra det, ty våra skatteförhållanden hafva under tidernas längd vuxit rent af till oförmlighet. Vi veta t. ex. att rustningen utgöres för viss ränta på jorden, men der rusthållet icke varit tillräckligt stort för att betäcka rustningen gäfvos s. k. augment. I de trakter, der rustningen är störst, är nu i vissa fall tungan särdeles tryckande, ty augmentsröntan utgår efter kronovärldi, hvarigenom den ersättning, som tillfaller stamhemmanet, blifvit förvandlad till snart sagt ett intet; den utgår nemligen nu med några kronor, der den förut utgick med lika många tunnor säd.

Hvad slutligen frukten af denna komité's arbete må blifva, så har jag förestält mig, att det kommer att gå i samma rigtning som Herr Wærn antydde, nemligen till en omarbetning af bevillningsförordningen, ty vi kunna ej förneka, att, om de dåliga tiderna fortfara, så hafva de indirekta skatterna visserligen ännu ett fält der de kunna användas, men förr eller senare måste staten tillgripa de direkta skatterna, och jag frågar då, huru det skall vara möjligt att på bevillningsförordningens grund, sådan den för närvarande är, kunna komma till en rättvis och billig skattefördelning. Jag tror derföre att denna förordning måste omarbetas, på det att icke trycket må blifva allt för ojemnt och i framtiden komma att blifva lika ojemnt, som grundskatterna nu äro det.

På dessa grunder yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Tornerhjelm: Den fråga, som här föreligger, är af ofantligt stort omfång, och är redan af tvenne talare i min tanke till en del utredd. Den förste talaren tyckte mig egentligen tala emot förslaget, men hans skäl för bifall var, att man icke borde stöta dem, som önskade denna utredning. Den siste talaren åter yttrade att, om komité'n skulle taga i hop med frågan om städernas beskattning, så blefve det allt för vidlyftigt; men den frågan är just hufvudgrunden till detta betänkande; det förhållande hvori städerna stå är ju just det, hvarom man tvistar inom representationen, åtminstone inom Andra Kammaren — och det vill den siste talaren helt enkelt utsluta! — Han sade vidare att det vore nödvändigt att utreda, huru med grundskatterna verkligen förhåller sig. För det ändamålet hafva vi haft en komité år 1857, en år 1866 och slutligen Kammarrådet Andersons betänkande år 1874.

Men hvad är nu meningen med hela denna komité? Det är att kullvälta hela vårt nu bestående skattesystem, att öfverföra skatten på sådana föremål, som till följd af häfd, köp eller andra omständigheter äro mer eller mindre lättade. Ut i andra länder hafva såsom dyningar efter revolutionerna framkommit just dessa yrkanden på komitéer, på utredningar, som man kan öfersätta med kullkastning. Att det finnes oegentligheter i vårt skattesystem, kan icke bestridas, men vill man taga allt före på en gång, så kommer man

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

in i en sådan röra, att de, som vilja hafva *någon* ändring, icke kunna vara med om ett sådant tillvägagående. Det som står på dagordningen i följd af flera uttalanden från såväl regeringen som båda Kamrarna, det är frågan om grundskatterna. Om man föreslagit en komité för att slutligen afgöra frågan derom, så hade det varit ganska rätt, men tillsättandet af en sådan komité, som här är i fråga, kan jag alldeles icke gilla; den kommer att framkalla meningsbrytningar så väl inom representationen som mellan regeringen och representationen. Jag säger detta till protokollet, ty det kommer nog en gång att visa sig, att jag haft rätt.

Till följd af hvad jag nu sagt är det klart, att jag önskar afslag på betänkandet, hvilket jag anser alldeles öfverflödigt, endast egnadt att medföra betydliga kostnader utan nytta. Men när jag vill hafva afslag på betänkandet, så är det naturligtvis för att förekomma följderna deraf, men nu är det mycket fråga om, huruvida det, när man är af den tanken, är rätt att rösta för afslag, huruvida det icke är bättre, att en dylik komité tillsättes af alla samhällsklasser för att derigenom begrafva frågan. Jag är öfvertygad om, att de fleste i denna Kammare äro af samma åsigt som jag, men bifalla förslaget för att vara behagliga och visa välvilja — i tanke att det blir ingenting af alltsammans. Jag säger helt öppet, att orsaken, hvarföre jag skulle vilja bifalla tillsättandet af denna komité, är den att jag tror, det den kommer att begrafva hela skattefrågan. Låtom oss jemka sakerna, men icke kullkasta allt på en gång. Huru skulle för öfrigt denna komité se ut? Der skulle alla olika beskattningsföremål vara representerade, säges det. Der skulle alltså daglönaren, som beskattas för sitt arbete, hafva full rätt att sitta jemte alla olika slags näringsidkare, jordbrukare med flere. Det blefve i sanning en ofantligt stor komité. Den der lilla summan, som är anvisad för 1880, skulle säkert gå åt första året endast till respengar åt ledamöterna. Jag har alltså mycken lust att yrka bifall till betänkandet, ty af de orsaker jag redan nämnt är jag öfvertygad om, att frågan blir så begrafven, att något kullkastande af alla våra gamla skatteförhållanden icke kommer till stånd. Den andre talaren, som visade olämpligheten af förslaget till alla delar, yrkade bifall till ett annat förslag rörande bevillningen. Ja, det vore allt skäl dertill, ty när grundskatterna skola ändras, så måste man hafva något annat att sätta i stället, och då duger icke den nuvarande bevillningsförordningen att tillgripa, ty den är full af brister och orättvisor. — Då jag emellertid icke har något hopp att få afslag på betänkandet, måste jag inskränka mig till att yrka bifall.

Grefve Posse, Gösta: Då under decemberdagarna år 1865 den man, som nu intager främsta platsen i regeringen och äfven den tiden gjorde det, yttrade sig i fråga om införande af det nya representationsskicket, förklarade han, att ändamålet dermed vore, icke att sätta de särskilda klasserna mot hvarandra, utan att söka åvägbringa en försoning och förening dem emellan. Fjorton år hafva sedan dess förflutit, men jag tror, att vi under tiden icke gått så särdeles långt på den angifna vägen. De särskilda samhälls-

klasserna stå ännu ganska mycket emot hvarandra, och anledningen dertill ligger i min tanke huvudsakligen derutinnan, att beskattningen är så olika. Vi hafva i detta afseende en skilnad mellan stad och land, mellan egare af beskattad jord och af obeskattad jord m. m. Jag tror mig icke säga för mycket, om jag påstår, att den skilnad och det motstånd mellan de olika samhällsklasserna inbördes, som före 1865 förefans, sedan dess snarare ökats än minskats. Om nu det stora mål, som då med sådan visshet förespeglades skola följa af det nya representationsskicket, verkligt skall vinnas, är det temligen klart, att man måste rycka upp med rötterna anledningen till den split och oenighet, som ännu i närvarande stund finnes. Det följer då häraf, att vi äfven måste underkasta oss de medel, som föra till detta mål, de må nu vara besvärliga eller icke. Såsom här nyss blef från göteborgsbanken anfördt, hafva redan sexton komitéer sysselsatt sig med dessa beskattningsfrågor; mycket arbete i denna riktning är sålunda nedlagdt, men platt intet resultat ännu vunnit. Männe det då icke låter tänka sig, att man förut gått felaktigt till väga och att man måste slå in på en annan väg för målets uppnående. Såsom den rätta vägen härtill angaf samme talare, att man borde specialisera sakerna. Hafva då icke dessa sexton komitéer specialiserat sakerna tillräckligt, och har väl derigenom vunnits något resultat? Kan det icke vara skäl att nu sammanföra alla dessa specialarbeten för att till slut åstadkomma ett resultat? Jag hemställer, om vi icke litet hvar äro trötta på denna strid mellan de särskilda samhällsklasserna och benägne att hvar i hvad på honom ankommer göra slut derpå. För min del har jag icke kunnat uppfatta, att någon väsentlig skilnad finnes mellan städernas och landets intressen, utan har alltid ansett dem så komplett beroende af hvarandra, att landets välmåga betingas af städernas och tvärt om, att det enas blomstring utan de andras är en omöjlighet. Hvarföre då fortsätta allt jemnt att bibehålla dessa anledningar till oenighet, hvilken ej kan undanrödjas utan att man går till botten med frågan? Den siste värde talaren har visserligen velat förlöjligen saken; men den är för stor och allvarlig, att den med framgång kan dragas in på det löjliga område. Det är en fråga, som icke kan falla, utan *måste* redas ut; och ju längre man dröjer, desto längre varar söndringen, hvilken icke kan helas, innan man på allvar tager i tu med denna sak. Om den ifrågasatta komiténs sammansättning vill jag ej yttra mig; den kan vara bättre och sämre sammansatt än hvad här föreslagits; men jag har det förtroende till regeringen, att om Riksdagen begär tillsättande af en sådan komité, som här är i fråga, regeringen nog skall se till, att sådana personer blifva utsedda, hvilka äro mäktiga att på ett tillfredsställande sätt fullgöra det uppdrag, dem varder anförtrodt. Frågans rätta lösning lär icke bero på, om man anlitar personer, hörande till den ena eller andra samhällsklassen; utan må man vända sig till dem, som på detta område ega insigter och erfarenhet, så skall nog resultatet blifva godt; och i förlitande på att regeringen i detta afseende vidtager de åtgärder, som bäst leda till målet, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

Friherre Hochschild: Några yttranden af en talare på göteborgsbanken hafva föranlett mig att begära ordet. Herr Wærn förklarade, att för beredande af denna fråga redan så mycket vore gjort, att den föreslagna komitén vore nära nog öfverflödig. Jag för min del tror tvärt om, att det rika material, som i den vägen redan är samladt och som utan tvifvel kommer att underlätta den ifrågasatta komiténs verksamhet, väl behöfver en bearbetning, och hvad den omständigheten angår, att dess arbete skulle blifva så vidlyftigt, att Riksdagens ledamöter knappast skulle förmå genomläsa betänkandet, synes mig detta ej vara af särdeles stor betydelse; ty om t. ex. Herr Wærn skulle rygga till baka för det stora besvär, en sådan genomläsning skulle medföra, så behöfver han ej underkasta sig detsamma, enär det skulle vara Kongl. Maj:ts regering, som skulle genomläsa komiténs arbete, och derefter, på sätt Utskottets förslag omförmäler, Kongl. Maj:t aflåta till Riksdagen nådig proposition i ämnet; och denna proposition vore det, som skulle af Riksdagens ledamöter läsas, och den skulle ock, derom är jag öfvertygad, läsas af alla med största intresse. — En anmärkning gjordes mot Utskottets förslag i hvad det afser att komitén skulle vara sammansatt af ledamöter representerande *i lika mån och antal* så vidt möjligt samtliga olika skatteintressen. Jag tror verkligen också för min del, att detta uttryck är något för vidlyftigt och att man kanske helt enkelt kunde stryka ut det samt öfverlemna åt Kongl. Maj:ts regering att tillse, att de olika skatteintressena blefve så vidt möjligt lika representerade i komitén. Det kan naturligtvis ofta inträffa, att samme person kan representera två eller flera intressen. En yrkesidkare t. ex. kan representera så väl ett yrkes som en stads eller landsbygds intressen; och jag kan icke tänka mig, att det skulle vara nödigt i komitén insätta en person, som särskildt representerade städerna, och en, som särskildt skulle föra talan för vissa näringar eller industrien i allmänhet, o. s. v. Jag tror således, som sagdt, att de nämnda orden skulle kunna utan skada strykas ut, och Kongl. Maj:ts regering derigenom beredas större lätthet att sammansätta komitén på riktigt sätt.

Utskottets hemställan har redan så varmt och väl blifvit här förordad, att jag icke skall längre upptaga Kammarens tid. Jag vill blott på grund deraf att denna hemställan af Medkammaren antagits utan diskussion och utan votering, man kan nästan säga enhälligt, uttrycka den önskan, att förslaget i denna Kammare måtte röna samma öde.

Herr Jöns Pehrsson: Det var en göteborgsrepresentant som uppkallade mig att begära ordet, och sedan har en talare på skånebänken gifvit mig ytterligare anledning att uppträda. Flere ledamöter af Stats-Utskottet hafva här försvarat Utskottets förslag, så att derom kunde icke vara mycket att säga, då jag hoppas att Kammaren godkänner detsamma. Gå vi litet till baka i tiden, icke längre än till denna riksdags början, så finna vi uti motiveringen till den då afgifna Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof, att regeringen anser de nuvarande skatteförhållandena

sådana, att någon ökad bevillning ej kunnat föreslås, emedan beskattningen då icke skulle komma att utgå efter rättvis grund. Hvad kan mer än detta yttrande från regeringens sida tala för behovet af denna komité? Man har här föreställt sig, att denna komité skulle medföra stora kostnader; det är möjligt, men jag tror, att en komité nu för tiden arbetar raskare och fortare när ett resultat än komitéerna på 1850-talet. Hvad beträffar uttrycket, att komiténs ledamöter skulle representera i lika mån och antal så vidt möjligt samtliga olika skatteintressen, så skulle man väl kunna gruppera dem så, att de ej blefve för många; en grupp är väl jordbruket, en annan handeln, en tredje den större industrien, en fjärde den mindre industrien, en femte embets- och tjänstemännen, en sju städerna och andra större handelsplatser o. s. v. Jag har det fulla förtroende till regeringen, att den, om detta förslag blifver af Riksdagen antaget, icke tillsätter en så att säga ensidig komité, hvilket, man må säga hvad man vill, den förberedande skattejemkningskomitén var. Der sutto väl några af landets kunnigaste män, men de hade ej praktisk erfarenhet utan endast den teoretiska, som inhemtats vid lärostolarne, och en juris professor från Upsala lär hafva så godt som ensam dikterat komiténs beslut. Det finnes skäl att antaga, att den nu tilltänkta komitén ej blifver så ensidigt sammansatt. Jag hoppas, att Kammaren antager Utskottets förslag, och vill ej upptaga tiden längre.

*Tillsättande
af en skatte-
regerings-
komité.
(Forte.)*

Herr Ekman, Johan Jakob: Då man möjligen skulle kunna föreställa sig, att städernas representanter hade något emot den utredning, som i detta betänkande blifvit föreslagen, så anhåller jag, som af en stadskommun blifvit utsedd till ledamot i denna Kammar, få äran nämna att jag för min del aldrig sätter mig emot en utredning, som afser åstadkommande af en rättvis fördelning af skattebördorna, utan tvärt om tillstyrker bifall till hvad Utskottet föreslagit i denna punkt, för så vidt den hittills blifvit föredragen. Jag anser det vara af vida större vikt, att ett godt förhållande måtte komma att stadgas och bibehållas mellan de olika samhällsklasserna, än att *en* samhällsklass skulle vinna på den andras bekostnad genom att bära en lättare skattebörd. Jag önskar, att Kammaren måtte besluta i fullkomlig öfverensstämmelse med förslaget, emedan punkten redan är i sin helhet af Andra Kammaren bifallen; och när vi komma till punktens senare del, ämnar jag i följd häraf rösta för beviljande af det föreslagna beloppet, 25,000 kronor, på det att begge Kamrarnes beslut rörande detta ämne må blifva alldeles lika.

Herr Carlsson: Den siste talarens yttrande har väsentligen utplånat intrycket af de invändningar, som framstälts af en utaf mig högt värderad talare, eller de slutsatser, som skulle kunna dragas af hans anförande. Jag tror likväl, att han icke menat det så. Deremot föreställer jag mig, att han allt för mycket — denne andre talare i ordningen — betraktat föreliggande fråga i analogi med förhållandena i den komité, som arbetade rörande städernas skatteväsende. Der var en polemisk karakter, att jag så må säga, i denna

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

komité, och der var äfven en utredning från sakernas första början, hvilket allt i förening gjorde, att arbetet blef så vidlyftigt som det blef. Jag tror således, att man af den omfattning, som den komiténs arbete fick, icke får draga slutsatser i afseende på den komité, som nu är i fråga; och just den omständigheten, att icke blott den nyss omtalade komitén utan 15 andra arbetat i beslägtade ämnen, kräfver, att alla dessa material må bearbetas och sammangjutas — men bearbetas ur den synpunkt, som de senare årens stora utveckling medfört.

Jag tror också, att denne andre talare icke haft skäl att beskylla Utskottet därför att dess förslag skulle utgöra en anticipation af ett beslut angående grundskatterna. Derom vill jag endast säga, att förslaget ej innebär någon annan anticipation än den, som Kongl. Maj:t sjelf gjort, då han den 22 Juli 1875 tillkännagaf sin afsigt att framdeles sammankalla en komité för att verkställa ungefär den utredning och afgifva sådant förslag, som här afses, ehuru ordalagen äro något olika. Jag medgifver gerna, att de här begagnade ordalagen kunnat vara lyckligare valda, och att man skulle kunna i dem inlägga den säkerligen ej åsyftade betydelsen, att komitén skulle göras till ett slags debatterande församling. Men skälet, hvarför man önskar från olika håll sammanföra ledamöter som representera de skilda skatteintressena, är utan tvifvel icke det, att de skola vara ett slags fullmäktige eller målsmän, hvar för sitt intresse, utan det, att man vill, att denna komité, skall besitta den sakkunskap och insigt i de olika förhållandena, som fordras för att säkert bedöma saken i sin helhet.

Egentliga orsaken, hvarför man bifaller det väckta förslaget, är enligt min uppfattning helt enkelt den, att vårt svenska beskattningstväsande för närvarande befinner sig på en ståndpunkt, som fordrar en genomgående undersökning. Detta beskattningstväsande har till en del utbildat sig från uråldriga förhållanden, som icke längre låta sig väl tillämpa; deremot hafva tid efter annan nya tillsatser blifvit gjorda utanpå, utan att dessa sammansmält till ett helt med hvad som fans förut. En sammanarbetning och uppställning till ett ordnadt helt af dessa olika element är i min tanke just en sådan uppgift, som för närvarande föreligger i vårt politiska lif, och dertill en af de förnämsta.

Jag vill också säga det, att, om man, på sätt den ärade talare, hvars anförande jag redan nämnt, föreslagit, inskränker denna komiténs uppgift till omarbetning endast af bevillningsförordningen, så förfelar man just det eftersträfvade målet: att få något som går öfver det hela.

Det är åtminstone min uppfattning, att bevillningen, efter vårt uttryckssätt, icke lämpar sig att vara en sådan *allmän skatt*, som kunde ensam träda i stället för många andra, utan att den till sin natur är just hvad den varit, eller en tilläggsskatt, en fyllnadsskatt, som tillkommer, sedan man fyllt de för handen varande behofven med andra skatter. Om nu så är, lär man icke kunna för bevillningen uppställa en lämplig lag, om man ej tager en öfersigt öfver

alla de förhållanden, som böra tagas i betraktande, när det hela skall ordnas.

Att uppgiften är stor, kan icke nekas; men uppgiftens storlek, mine Herrar, rättar sig efter omfattningen af de förhållanden, som föreligga. Understundom föreligger för en stat en stor uppgift, under stundom flera små. Då vi nu verkliga behöfva en utredning icke blott af de rent finansiella frågor, jag nyss nämnt, utan i anledning af den storartade ekonomiska utveckling, som under de sista åren egt rum och som förändrat förmögenhetsförhållandenas inbördes proportioner i olika kretsar af samhället, så är efter min tanke det väckta förslaget icke ett sådant, som bör tillbakavisas.

Jag vill endast tillägga, att, hvad det beträffar att man genom antagande af detta förslag skulle uppväcka split, är det något, som åtföljer alla skattefrågor. Ingen skatt är välkommen, ingen skatteförhöjning heller. Strid är här oundviklig; men denna kommer icke af utredningen, utan af sjelfva saken. Är en utredning gifven och är den fullständig och god, då förminsas stridens skärpa, och man har åtminstone gjort hvad man kunnat för att förebygga menliga följder af densamma.

Af dessa skäl får jag för min del tillstyrka, att förslaget måtte bifallas, och jag finner mig äfven nödsakad att tillstyrka det alldeles så, som det föreligger. Jag skulle väl varit benägen och har äfven varit betänkt på att, såsom en talare föreslagit, förorda, att Kammarerna toge ut ur den ifrågasatta skrifvelsen orden »i lika mån och antal»; men jag afstod från denna tanke, då jag, öfvervägande deraf att, sedan en gång förslaget framträdtt i denna form, kunde den omständigheten, att man toge bort berörda ord, lätt väcka den föreställningen, att man icke önskade en sorgfälligt afvägd och på mångsidig erfarenhet grundad sammansättning af ifrågavarande komité, utan snarare ville der hafva en öfvervigt på ett eller annat håll. När alltså dessa ord, som sagdt, redan äro intagna i förslaget, och här icke är fråga om en lag, som är bindande efter sin ordalydelse, utan om en af Riksdagen uttalad tanke, hvilken det tillkommer regeringen att sätta i behörig form och dervid se till dess innersta väsende och kärna, kan jag icke annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Olsson: För min del tror jag, att man måste erkänna, att vårt skatteväsende eller våra skatteförhållanden äro icke blott invecklade och till sin grund i viss mån oegentliga, utan jemväl i vissa fall orättvisa. Om man nu icke kan förneka detta, så tror jag, att, då en framställning blifvit gjord om en utredning af dessa skatteförhållanden, dels huru de utfalla, d. v. s. de belopp, som på så sätt inflyta, och dels deras grundbeskaffenhet, man måste med nöje, efter min uppfattning, taga i öfvervägande denna framställning. Nu har i detta afseende gjorts framställning ur olika synpunkter, om man får tala om olikhet mellan land och stad, såväl från landet som från städerna. Då tror jag, att nu just är rätta tidpunkten för Riksdagen att besluta en sådan utredning, en utredning, som jag icke kan förstå skulle medföra någon olägenhet — ty jag kan icke fästa

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

mig vid den kostnad, som deraf skulle blifva en följd — utan samma fördelar, som hvarje utredning i allmänhet brukar medföra, när det är fråga om så invecklade förhållanden som dessa. En ärad talare, den andre i ordningen, hvilken framhöll det stora antal komitéer, som redan sysselsatt sig med sådana arbeten, förbigick efter min uppfattning en omständighet, som den siste värde talaren antydde och som jag vill ännu mer betona, nemligen, de ändrade förhållanden, som inträffat, och vi måste säga för hvarje år inträffa i förevarande hänseende; och det är just dessa ändrade förhållanden, som böra särskildt gifva anledning till att dessa frågor vederbörligen utredas. Man säger i England, att tid är penningar, och man kan säga, att tiden är den starkaste kraft, som arbetar på de olika frågornas utveckling; och jag hemställer, om icke just tiden arbetat på lösningen af de frågor, här föreligga. Jag skulle vilja fråga, om ej vi just därför böra vara särskildt angelägne att samarbeta med tidens anda. Om det tillåtes mig, vill jag föra Herrarne tillbaka till år 1869, då en förändring af grundskatterna föreslogs; man skulle kunna kalla det en konvertering. Det var då icke fråga om någon afskrifning eller efterskänkning eller aflösning. Sedan dess har tiden med sin mäktiga kraft arbetat på denna fråga, och vi känna litet hvar, huru det nu förhåller sig med åsigterna i detta fall. Derfor tror jag, att, när man är öfvertygad att en lösning böra ega rum, är det så långt ifrån till frågans fördel att uppskjuta denna lösning, att det fast hellre invecklar den allt mera och gör lösningen allt svårare; och den lösning, som efteråt förr eller senare måste komma, kan taga med sig andra frågor, som man helst önskat skola få en annan utgång. Det är dessa enkla skäl, som jag tror vara så naturliga, att, om man aldrig så litet satt sig in i de olika staternas ekonomiska utveckling särskildt med afseende på skatteväsendet, det bör vara tydligt och klart att, när sådana grunder för beskattningen förefinnas, som icke i längden äro hållbara, man bör i samråd så att säga tillsammans med tiden vara angelägen att på ett klokt och förståndigt sätt få denna fråga löst. Nu är här icke föreslagen någon egentlig lösning, fastän diskussionen tyckes gå i den riktningen. Här är icke fråga om att få bort grundskatterna eller indelningsverket eller tolagsmedlen eller bränvinsmedlen, fastän möjligen motionärerne haft både det ena och det andra i sina tankar. Här är endast fråga om en utredning; och när den väl föreligger i afseende på såväl det ena som det andra, har Riksdagen ju full frihet att fatta ett beslut, som är klokt och förståndigt. Regeringen har då tillfälle att taga denna utredning med tillhörande förslag i öfvervägande och måhända med ledning deraf framkomma med ett förslag, som är med landets fördel mest öfverensstämmande. Under sådana förhållanden tror jag det skulle vara ett ganska stort fel af denna Kammare, om den försökte undanskjuta detta förslag; och jag tror, att man skulle misstaga sig, om man föreställer sig att man på detta sätt kan skjuta undan behofvet. Utredningen är nödig, frågans lösning är nödig; frågan är blott den: huru skola dessa frågor lösas på det för landet mest fördelaktiga sätt? Jag yrkar bifall

till den föredragna punkten och tror icke, att i det förslag, Stats-Utskottet afgifvit, bör göras någon ändring.

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

Grefve Mörner, Oskar: Att Sverige är ett egendomligt land med egendomliga förhållanden, har man ofta hört sägas, och erfarenheten bekräftar det i många afseenden. Den diskussion, som föres i dag, och det ämne, som nu föreligger, utgör ock en bekräftelse på denna sats. Hvert jag blickar omkring mig — ty jag erkänner, att jag icke kan betrakta Sverige såsom ett isolerat land, utan att jag måste betrakta det såsom en länk i kedjan af nationer och antaga, att de förhållanden, jag ser i andra länder, äfven i någon mån böra hafva tillämplighet på Sverige — då jag sålunda kastat blicken omkring mig och öfvertänt förhållandena, huru de uppstått i andra länder, har jag icke funnit något enda land, der man *på en gång* företagit sig och velat föreslå något så stort, så genomgripande, så omhvälfvande i samhället från dess fot till dess topp som att med ens taga *alla* landets ekonomiska förhållanden — det vill säga hela dess skatteväsende och det inverkar på de ekonomiska förhållandena — för händer och ungefär lika som man vänder om ett blad vilja göra om alltsammans. Kan någon af Herrarne visa mig, att sådant annorstädes egt rum? Ja, vid den första franska revolutionen skedde något likartadt, dock med ganska betydlig inskränkning, det medgifver jag, men det har man ock i Frankrike ofta ånkrat — och jag hänvisar de herrar, som icke redan läst det, till Taines arbete om den Franska revolutionen och huru han der bedömer saken; måhända fordras det icke ringa mod att i Frankrike nu göra en sådan framställning. -- Emellertid, då intet land kan framvisa något likartadt, skulle vi då företaga det här i Sverige? Och hvad skulle föranleda oss dertill? Männe en allmän klagan i landet? Nej visst icke! Endast på grund af tre motionärers mer eller mindre sväfvande yrkanden framkommer Stats-Utskottet, helt visst välment men efter min åsigt icke välbetänt, med ett förslag, som man, om man begrundar det, finner helt enkelt innefatta ingenting mindre än, såsom jag sagt, den mest fullständiga och genomgripande omstörtning i vårt skatteväsende. Man har visserligen sagt, att det bara är fråga om en utredning; men hvad vill det säga? Om man icke behöfver ändringar, hvad skall man då utreda? Om man företager en utredning af något, måtte det väl vara därför, att man känner ett lidande eller en osäkerhet, och att man erfar behof att komma till visshet med invecklade eller åtminstone icke klart framstående förhållanden, hvaraf viktiga åtgärder stundom kunna påfordras. Vidare har en talare i min närhet sagt, att det röjer en sjuk sak att vägra en utredning. Nej, det gör det visst icke! En frisk meniska låter icke känna sig på pulsen och begär ingen utredning om sitt helsotillstånd, allraminst af sådane personer, om hvilkas insigter hon icke kan vara förvissad. Det är tvärt om just sjuka personer, som söka utredning af sina lidanden och bot därför och icke eller lär en affärsman underkasta sig undersökning och utredning af sina affärer förr, än de börja luta till undergång. Detta hans argument tyckes mig således icke kunna tillmätas något värde alls. Med varmt

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

och välmenande sinne har en annan talare förespeglat att den sociala jemlikhet, som skulle förgäfvos blifvit sökt genom 1865 års representationsreform, skulle genom en skatteutjemning kunna vinnas. Men han får förlåta mig, om jag anser hans åsichter i denna del som utopiska drömmier, ty då olika beskattningsföremål kunna egas och innehafvas utan inskränkning af något stånd eller klass, grundlägger icke beskattningen numera social olikhet, och afund emot bättre lottade, vinst och plundringsbegär eller med ett ord de menliga passionerna söfvas icke genom ändringar i beskattningen eller genom någonting, utan komma att fortfara och finnas så länge jorden eger bestånd. Olika naturgåfvor af förstånd, fysisk kraft m. m. betinga nödvändigt olikheter i människornas ställning och hvarken religion eller vetenskaplig bildning förmår alltid böja och förädla sinnet.

Jag har icke mycket mera att säga; blott några få ord till, men dessa vill jag hafva sagda; och jag frågar ännu en gång: föreligger något förhållande i den svenska skatteinstitutionen, som icke genom förslaget beröres? Nej rakt inte! Alla skatter, ehuru hvarandra ofantligt olika, skola vara med och komma under pröfning, och svenska samhället förklarar sig mäktigt att *på en gång* söka utreda allt detta och att *på en gång*, såsom genom ett trollslag, ändra alltsammans. Man har ock sagt: komitén kommer att arbeta länge och omsorgsfullt. Det är åtminstone för mig en tröst, ty skall en komité arbeta, ser jag hellre, att den gör det väl, än att den gör det illa. Skulle åter en komité sättas till för att illa sköta sitt arbete, så ligger deri ett ytterligare skäl att afslå begäran om denna komité. Man har vidare sagt, att vårt skatteväsende behöfver utredning i alla afseenden. Men hvem bevisar det? I fråga om grundskatterna föreligger redan nog utredning, och bevillningsförordningen kan hvilken som helst läsa och begripa, om han vill. Hvad jag vet är, att en sådan åtgärd, som den nu föreslagna, kommer att väcka stora begärelser hos en del personer, och dessa begärelser tystar man sedan icke ner med maktspråk eller genom tal om vishet och klokhet. Man qväfver icke de menliga passionerna, sedan de fått fritt lopp genom lagstiftarnes okloka åtgärder. Vill man icke tro, att våra skatteförhållanden kunna ordnas efter grunder, fotade på något slags chimäriskt begrepp och hvars förträfflighet ingen kan bedöma, så tager man samhällets lidanden punktvis, *ett och ett*, och tackar Gud, om man kan afhjelpa dem, som sammanhånga, i det man söker att på det sättet foga ihop samhället till ett godt och lyckligt samhälle; men tager man *på en gång* hela samhället, både de som påstå sig lida och de som icke deröfver föra klagan, samt skall deraf möjligen med krossande af begreppen egendomsrätt och samhällets pligt att värna häfdvunna rättigheter skapa något storartadt, är det fara värdt, att hvad man åstadkommer blir något samhällsförderfvande och icke något gagnande. Det sades, att tiden arbetar, och en talare anförde ett exempel från år 1869. Men huru arbetade tiden 1869? Den amortering, han talade om och tycktes sörja öfver att den icke kom till verkställighet, innebar alldeles detsamma som det, hvarmed tiden nu går hafvande, nemligen en efterskänkning. Då skulle af den

grundskatt, som erlades, två procent sätts af och beräknas såsom amortering och fyra procent skulle gälda skatten. På det sättet skulle grundskatterna komma att upphöra. Vill någon människa visa mig den tjensten att tillåta mig få två procent af räntan å kapitalet årligen afskrifven, så att jag endast behöfver betala resten såsom ränta, då skulle mina skulder komma att försvinna på ett för mig synnerligen angenämt sätt. Den tanke, hvarmed tiden nu är hafvande, är visserligen tanke på afskrifning, men den är icke orimligare än just den der 1869 års amortering. Snarare vill jag påstå, att tiden härutinnan är bättre *nu* än *då*, ty det sedermera framlagda projektet har företrädare framför det, som då framlades. Härom kunde visserligen ännu mycket vara att säga, men dertill är nu icke tid eller tillfälle, ty man kan icke här ingå i specialiteter utan måste generalisera. Här har nemligen ingen talare sagt, att *det* eller *det* lider, utan man säger, att *hela vårt skatteväsende är orimligt*; man tager alltsammans i klump. Hvari ligger det orimliga? Hvar äro bevisen på, att orimlighet finnes? Hvar är den allmänna klagan, hvarom man talar? Jag bestrider, att de finnas, och då jag således bestrider den grund, hvarpå yrkandet bygges, eger jag också rättighet att bestrida slutsatsen: yrkandet om bifall till Utskottets förslag, hvarå jag således påyrkar afslag.

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

Herr von Kræmer: Må det tillåtas mig att nyttja en bild:

Det är mycket vanligt, att i gamla byggnader, daterande sig från sekler tillbaka och tillbygda på olika tider, uppkomma, genom delarnes brist på sammanställning, således af helt naturliga orsaker, underliga läten och företeelser af ljus och skugga, som gifva anledning till sagor och spökhistorier. Hvem har ej om den gamla byggnaden hvarom här är fråga — vårt skatteväsende — hört historier om gamla orättvisor, om dolda brott till och med? Och än är det den gamle egaren, som är förtryckt och utplundrad, än åter är det han, som lurat de andra kontribuenterna till byggnaden, tills slutligen på sista tiden en hårresande historia kommit ut om ett slags vampyrer, kallade »städer», som skulle suga must och merg ur gamle herrn.

Må det då bli ljus i saken! Må byggnaden grundligt undersökas, och om detta sedan kan leda till en total ombyggnad efter väl betänkt plan — så mycket bättre! Kanske det också kan hjälpa sig med en grundlig reparation af någon eller några hufvuddelar af byggnaden. Men först af allt ljus i saken, undersökning.

En talare har försökt påstå, att icke något missnöje med vårt skattesystem herskar. Detta påstående torde dock svårigen hålla streck emot den allmänna erfarenheten och de många yttranden, som förekommit, både, så att säga, officiellt i Riksdagen och mindre officiellt i publicitetens olika organer. Hans påstående torde, som sagdt, gent emot alla dessa bevis icke kunna anses hålla streck, utan man torde få såsom ett bevisadt faktum antaga, att en allmän önskan är rådande hos det stora flertalet af nationen, att frågan måtte blifva utredd för att bristerna sedan må kunna afhjelpas. Särskildt ber jag få påpeka, att just denna tidpunkt är särdeles väl vald för en sådan utredning.

Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)

Ty ostridigt är, att i denna tid, som kunde kallas: statsbristperioden, statsverket icke kan undvara någon del af sina inkomster, allraminst en så betydlig som grundskatterna, och efter alla menskliga sannolikhetsberäkningar torde båda ett och annat och kanske flere år komma att förflyta, innan en så stor minskning i statsinkomsterna kan påtänkas. Det är just under sådana tider som man kan utan betänkande bifalla förslaget att tillsätta en komité för att åstadkomma utredning, äfven om man möjligen kan tro, att utredningen kan taga temligen lång tid i anspråk. En tid, då man icke kan vidtaga förändringar, torde väl nemligen icke kunna lämpligare användas än till undersökningar i frågan.

En talare har visserligen kommit till den slutsats, att verkan af denna komité blott skulle blifva ett begravande af hela saken. På grund deraf kom han vidare till det resultat, att han ville bifalla betänkandet. Jag tror icke, att hvarken Stats-Utskottet eller de af Kammarrens ledamöter, som dela Utskottets mening, böra vara så noga om sagde ärade talares *motiv* — — bara han *röstar med oss!*

De allvarsamma skäl, som kunna anföras för eller emot, hafva redan blifvit under diskussionen tillräckligt framdragna, hvadan det torde ursäktas, om jag inskränker mig till detta kortare och hufvudsakligen på bildspråkets gebit sig rörande yttrande i saken, endast slutande med att yrka bifall till Utskottets betänkande.

Friherre af Ugglas: När från alla håll begäres en opartisk och fullständig utredning af något, som under senare åren utgjort föremål för så allmänt intresse som vårt skatteväsende, har jag svårt att tro, att man dertill kan svara nej. Och då det resultat, man af en sådan utredning hoppas erhålla, är en rättvis och billig beskattning af alla samhällsmedlemmar, är det målet så stort, att alla goda krafter borde enas om att söka komma fram till detta mål. Detta är anledningen, hvarför jag tillstyrker bifall till Utskottets ifrågasvarande betänkande. Jag har varit angelägen att till protokollet yttra detta, derföre att mängen måhända tror, att från städernas sida någon afvoghet finnes mot en sådan undersökning och det vill jag hafva förklarad åtminstone icke från min sida vara förhållandet. Jag skulle kunna sluta med dessa ord, men jag ber dock få säga något, med anledning af hvad Grefve Mörner yttrade. Han sade: skall man besluta något så omhvälfvande som detta, något som så rubbar alla våra skatteförhållanden, då vore det så godt att taga en skatt i sender och söka reformera den som sådant behöfver. Jag tror icke, att man i gamla samhällen kan röra vid något enda skatteförhållande utan att också röra vid de andra. Det bästa exemplet derpå hafva vi sett i fråga om grundskatterna; den frågans lösning har alltid mötts med invändningen: nej, vi kunna icke göra något, med mindre bevillningsförordningen ändras. Jag tror icke heller det är rätt och billigt att plocka bort den ena skatten efter den andra utan att hafva klart för sig, hvad man skall sätta i stället, och dit kan man icke komma utan en ärlig och opartisk utredning. Jag tror att, långt ifrån att det vore klokt gå tillväga på det sätt,

som Grefve Mörner föreslagit, vore det tvärt om oklokt, emedan det vore att undanskjuta frågan till en aflägsen framtid.

Jag vill icke upptaga Kammarens tid längre, emedan jag hoppas, att denna Kammare temligen enhälligt skall bifalla Stats-Utskottets förslag.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Olsson: Jag vill blott hänvisa den högt ärade talaren Herr Grefve Mörner och hvilken annan som helst till ett närmare skärskådande af det förslag, som framlades till grundskatternas konvertering år 1869, och det förslag, som sedermera är gjordt från sakkunnigt håll. Jag tror, att man då skall finna, att det är ganska stor skilnad mellan att blifva qvitt sina grundskatter genom en två-procents amortering och att helt enkelt afskrifva dem, och det var i det afseendet jag trodde, att tiden arbetat, och i det afseendet jag tror, att den fortfarande kommer att arbeta. Har man för öfrigt den uppfattningen, att allt står väl till i vårt skatteväsende, då skall man göra alldeles så, som den högt ärade grefven yttrade, man skall göra ingenting; men man kommer dock dervid till den slutsats, att, om det är så väl bestämdt, skulle en utredning, sådan som den begräda, just komma att konstatera detta faktum.

Friherre Klinckowström: Efter den rigtning, diskussionen tagit i denna Kammare, kan jag inskränka mig till att vördsamt förorda bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o att Utskottets förevarande hemställan måtte bifallas; 2:o af Herr *Wærn*, att Kammarerna för sin del måtte besluta, att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om tillsättande af en komité, sammansatt af i landets särskilda skatteförhållanden kunnige och erfarne män, med uppdrag att efter noggrann och sorgfällig pröfning föreslå de förändringar i eller tillägg till nu gällande Bevillningsförordning, som kunna befinnas nödiga och nyttiga för befordrande af jemvigt, rättvisa och billighet i beskattningen de olika beskattningsföremålen emellan, samt att Kongl. Maj:t derefter, så fort sig göra låter, täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet; och 3:o att Utskottets hemställan måtte afslås.

Härefter framstälde Herr Talmannen proposition på bifall till Utskottets nu ifrågavarande hemställan och, då dertill svarades talrika och starka ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Utskottets hemställan om anvisande af ett extra förslagsanslag å 25,000 kronor till bestridande under år 1880 af kostnaderna för den frågasatta komitén.

Bifölls.

*Tillsättande
af en skatte-
reglerings-
komité.
(Forts.)*

2:dra punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af dels Riksdagens år 1878 församlade Revisorers förslag angående öfverflyttning till Riksbanken af den Riksgäldskontoret nu åliggande utlåning, dels en inom Andra Kammaren i samma ämne väckt motion.

Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 38, i anledning af väckt motion om lagstadgande angående underpant i lös egendom och beredande af säkerhet för förlagsfordran.

Herr Carleson: Under tiden, mellan de ekonomiska kriserna på 1850- och 1860-talen var det ofta fråga om, huru man skulle kunna ställa så till, att näringsidkare i allmänhet bereddes tillfälle att låna penningar på sin lösa egendom utan att lemna den från sig, och utan att missbruket af en sådan tillställning skulle föranleda rubbning af det allmänna förtroendet. Det var för detta ändamål, som, på sätt Utskottets betänkande förmäler, Riksens Ständer två gånger för sin del beslöto införandet af det rättsinstitut, man kallat underpant, ehuru det alls icke medför någon panträtt. Anvisande en låneutväg, innefattar det egentligen och hufvudsakligast en utväg för galdenärer att lemna en eller annan af deras fordringsegare företrädesrätt till betalning framför andra. Af Kongl. Maj:t förkastades Ständernas förslag, och sedermera har icke Riksdagen funnit skäl att upptaga frågan å nyo. Lag-Utskottet sjelf, när det förordar återupptagandet, gör det med sådan tvekan, att Utskottet tillstyrker Riksdagen att bedja Kongl. Maj:t »taga i öfvervägande, huruvida ej rätt till underpant i lös egendom må kunna medgifvas alla näringar». I betänkandet åberopas såsom skäl, att det finnes några länder på jorden, som hafva ett sådant rättsinstitut, och att något likartadt förut funnits här i Sverige ett halft eller tre fjerdedels sekel, innan det afskaffades ungefär samtidigt med stiftandet af 1734 års lag. Det är sant att underpantinstitutionen tillföre funnits i andra länder, der den numera är afskaffad; att den ännu finnes qvar i Danmark, fastän uti en genom lag af 1872 modifierad form, och att underpant i lös egendom är medgifven i åtskilliga tyska småstater, i vissa sveiziska kantoner och i åtskilliga af de nordamerikanska staterna, hvilka jag dock för min del tror vara jämförelsevis få. Men riktigt anmärker Utskottet, att underpant i lös egendom förekommer deremot icke i *England, Österrike, Preussen, Holland, Belgien* eller *Frankrike*, och Utskottet kunde gerna

hafva tillagt, att vårt grannland Norge, som erhållit detta rättsinstitut i arf med den danska lagstiftningen, afskaffade detsamma för något öfver tjugu år sedan. Under sådana omständigheter kan det väl icke vara klokt att utan moget öfvervägande förorda dess återinförande härstädes, och jag föreställer mig, att det icke heller höfves Riksdagen att, utan att hafva sjelf moget öfvervägt en fråga, bedja Kongl. Maj:t tänka på, huruvida den icke bör göras till föremål för framställning till Riksdagen.

För min del tillstyrker jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ribbing, Sigurd: I hvad den näst föregående ärade talaren sagt ber jag att få till alla delar instämma; men anhåller att få lägga till några korta anmärkningar. Det synes mig, som om underpant i lös egendom, när den, såsom här är föreslaget, *icke* skall utgöra en realrätt, innebure en ren motsägelse, och att därför hvarje institut, som medgifver sådan underpant, upplöser sig sjelf i osäkerhet och i omöjlighet att nå det åsyftade ändamålet af säkerhet för fordran. Denna motsägelse vid sådan underpant eller att den är ett oting beror derpå, att löseegendomen, hvori underpant fastställes, kan af egaren säljas eller afyttras när som helst; och hvart tager då säkerheten vägen? Detta erkänner ock Lag-Utskottet på 15 sidan af sitt betänkande. Men Utskottet fogar till sitt erkännande den anmärkning, att det ej är så farligt härmed, pantgifvaren säljer nog icke dessa saker, ty han »torde i de flesta fall» behöfva »större delen» af dem för drifvande af sin industri, sitt landtbruk o. s. v. Ja, nog önskade jag att kunna hoppas detta, och nog kan industriidkaren behöfva sakerna ganska väl, det betvivlar jag icke; men är han i rätt penningenöd, lärer han nog reducera antalet maskiner, redskap, dragare m. m. åtminstone till hälften eller till en fjerdedel och afyttra resten. Hvad betyder då detta? Jo, det betyder, att hälften eller tre fjerdedelar af säkerheten är helt simpelt borta. När den äldre lagberedningen förordade en så kallad panträtt i lös egendom utan sakrätts natur, försökte den försvara förslaget dermed, att godkännande af sådan säkerhet berodde på förtroende till den, som är pantgifvare. Ja väl, har man förtroende, det vill säga litar man på hans ärlighet och vederhäftighet, då kan man gifva honom lån, men det kan då ske utan en sådan säkerhet, som när som helst kan hafva helt enkelt försvunnit: underpantsinstitutionen behöfves då ej, i motsatt fall hjälper den ej. Lag-Utskottet bifogar vidare sitt erkännande af den ifrågavarande underpantsrättens osäkerhet den anmärkning, att det icke synes vara lagstiftarens pligt att se till, det den enskilde icke i särskilda händelser i sitt oförstånd kan handla mot sin egen fördel. Må så vara; men deremot *är* det efter min tanke lagstiftarens pligt att ej stifta sådana lagar, med hvilka man nära nog inbjuder folk att begagna sig af mindre vackra industriknep. Lösöre köpet t. ex. är ganska illa renommeradt, och här har det fått sig en ny dufning i Utskottets betänkande, ja, det dåliga rykte det åtnjuter anföres af Utskottet såsom ett skäl för införande af nu ifrågavarande rättsinstitut — förmodligen i *förhoppning* att dermed lösöre köpen skola *mindre ofta* förekomma. Men hvori är då

Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)

underpantinstitutionen i lös egendom mindre »vanhelgande för lagen», än lösöre köpsinstitutionen? Vid lösöre köp består olägenheten deri, att det är så lätt att bringa nackdel åt en tredje person — en fordringsägare — så att den lagliga möjligheten af en dylik transaktion möjligen kan sägas nära på inbjuda till svikligt förfarande mot en sådan, här åter är det *lika* lätt för den ene kontrahenten — pantgifvaren — att bringa nackdel åt den andre kontrahenten — långgifvaren — d. v. s. åt den, som till säkerhet för sina penningar skulle få den der utmärkta panten, hvilken när som helst kan vara borta, hvadan lika väl eller med lika mycket skäl kan sägas, att lagen nära nog skulle inbjuda till svikligt förfarande mot *denna*. Det sagda innefattar det ena skälet, hvarföre man, enligt min tanke, icke bör stifta en lag, som hvilat på en begreppsomöjlighet: det motsäger och upphäver sig sjelft, att man har en pant, som kan finnas det ena ögonblicket och genom pantgifvarens åtgärd försvinna det andra, utan att hypoteksinnehafvaren kan lägga minsta hinder i vägen deraf.

Mitt andra skäl är att jag upprigtigt får säga, det jag icke obehöfvadt ser en fördel deri, att hvarenda en här i vårt kära fädernesland skall få allt mera tillfälle och medel till att skuldsätta sig ända in på bara kroppen, jag nyttjar det uttrycket icke blott bildligt, ty kläder äro också lös egendom, som kan blifva föremål för pantsättning och försäljning. Om det varit mycket lätt att få lån och ega medel för kredit, t. ex. om det här föreslagna institutet hade funnits och verkligen dugt till något, och de små och många här i landet, med begagnande af denna lätthet och dessa medel, hade förfarit på samma sätt som åtskilliga stora industriidkare gjort, då skulle det i sanning nu icke hafva varit någon utsigt att med 23 millioner kronor hjälpa ställningen; den skulle helt enkelt varit ohjelpelig.

Jag har emellertid ingenting emot, att en skrivelse afgår till Kongl. Maj:t om en kodifikation eller ock — en utstrykning af de många och heterogena stadganden, hvilka nu finnas om så kallade förlag; men att göra derom yrkande i Riksdagens elfte timma, det kan icke falla mig in. Följaktligen förenar jag mig med den föregående talaren och yrkar afslag.

Herr Samzelius: Då jag tog mig friheten väcka förevarande motion, gjorde jag det icke för att i ringaste mån söka göra mig märkvärdig, utan deraf att ett allmänt behof från olika håll uttalats af revision utaf nu gällande författningar angående förlag och beredande af möjlighet för de näringar, som nu icke hafva rätt att lemna förlagsinteckning, att komma i åtnjutande af sådan förmån. Då jag under en längre behandling af juridiska ärenden äfven haft tillfälle att sjelf vinna någon erfarenhet om bristfälligheten af nu gällande förlagslagstiftning, så ansåg jag det vara min pligt att påpeka denna. Skulle industriidkarne ej känna behof af förändring i det nuvarande oeffterrettighetstillståndet, skall jag gerna låta min motion falla; men må man studera nu gällande förlagslagstiftning, så skall man komma till insigt deraf, att det är det mest oeffter-

rättliga i den vägen, som gerna kan finnas. Föreskrifterna i 1748 års förlagsordning för bergsbruket äro åtminstone för den första talaren icke obekanta, men för flere af Kammarens ledamöter äro de det till äfventyrs. Der förekomma stadganden, hvilka äro så oegentliga och stå så i strid mot allmän civil- och kriminallag, att jag trotsar någon att kunna tillämpa dem. Der förekommer t. ex. den bestämmelse, att om en förlagstagare säljer något af sin tillverkning innan förläggaren erhållit full liqvid för förlaget, skall han straffas med spö, och att om någon annan än rätter förläggare inlåter sig i handel med den, som har in-tecknadt förlag, sådant köp skall betraktas som tjufnad. Vidare stadgas, att om en förlagstagande bergsman använder förlaget vårdslöst, han, utom att straffas med spö, skall för tredje resan af en så oskyldig förseelse förvisas från bergslaget och drivas från hemmet. Jag tror näppeligen, att sådana lagstadganden nu för tiden skulle kunna bringas till verkställighet. Den förste ärade talaren anmärkte, att af Riksdagen två särskilda gånger formulerats lagförslag i ämnet, af hvilka intetdera var nog lyckligt att vinna obetingadt förord af Högsta domstolen. Då emellertid det i allmänhet visat sig, att hos Riksdagen icke finnas tillräckliga krafter att skriva författningar, som utan fara kunna gå igenom Högsta Domstolens skärseld, har Lag-Utskottet vid detta tillfälle valt den mera försigtiga utvägen att föreslå en underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t med de krafter, öfver hvilka han kan förfoga, täcktes verkställa en revision af gällande förlagsförfattningar och dervid tillse, om icke rätt till förlag kunde utsträckas till alla näringar. Denna rätt kan icke längre betraktas såsom privilegium för några vissa yrken; är det rätt, att den tillkommer en näring, så måtte det vara rätt, att den jemväl tillkommer de öfriga. Den viktigaste af våra näringar, nemligen jordbruket, har hittills varit utesluten från denna förmån. Förr var det icke heller af så stor vikt för jordbruket att hafva den, men numera, då det för jordbrukets ändamålsenliga skötande fordras så betydligt förlag, så vore det väl besynnerligt, om icke jordbrukaren kunde få tillfälle att bereda säkerhet för de lån, han härtill behöfver. Någon större osäkerhet måtte väl ej ligga deri, ty landtbrukaren kan icke sköta sitt jordbruk, utan att han har kreatur och redskap; och säljer han en sådan sak, måste en annan sättas i stället, så att osäkerheten icke är så stor. I det fallet tror jag för öfrigt Riksdagen icke behöfver vara förmyndare för läneinrättningarna; ty de se nog till att de ej göra förlust. Den förste talaren sade vidare, att det fans åtskilliga länder, som han uppräknade, der en sådan underpant icke existerade. Jag ber dock dervid få påpeka, att hvad särskildt vidkommer Frankrikes lagstiftning äfvensom de länders, hvilka, såsom fallet är med Belgien och Holland, tagit den franska lagstiftningen till mönster, betraktas på grund af en juridisk fiktion en stor del lös egendom såsom fast, t. ex. landtbruksredskap och dragare, och den in-teckning, som lemnas i fastigheten, graverar äfven den lösa egendomen. Då behöfs naturligtvis ej särskild underpant i den lösa egendomen.

*Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.*
(Forts.)

Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)

En ärad talare på norrlandsbanken sade, att detta institut skulle gifva anledning till industriknep. För min del kan jag icke föreställa mig, att en lagstiftning, som äsyftar ordning och reda, skulle kunna på det sättet missbrukas. Tvärt om tror jag, att nuvarande lagstiftning, som inbjuder till lösöreköp — ett köp, som i dagligt tal fått en ganska ful benämning — just är den, som gifver anledning till sådana knep, derigenom att aftal slutas, hvilka gifvas ut för att vara något annat än de i sjelfva verket äro. Att åter förhindra skuldsättning genom att afskåra tillfållen att lemna ordentlig säkerhet, tror jag är fäfangt, ty, i stället för att lemna som säkerhet hvad man sjelf eger, nödgas man vädja till borgenssystemet: man går till sin granne, han skrifver på borgen, och sedan nödgas man göra honom samma återtjänst, och på det sättet får man begagna säkerheter, som aldrig finnas. Genom underpanten får man deremot verkliga värden till grund för en förbindelse. Efter min tanke skulle det föra till soliditet och icke till vingleri. För öfrigt, är man så omtänksam att folk ej skall skuldsätta sig, borde man icke ens tillåta inteckning i fast egendom.

Man har vidare sagt, att underpant alldeles afskaffats i Norge. Det är dock icke förhållandet. Enligt en paragraf i Christian den V:s norske lov kan man ännu lemna förslag åt jordbrukare och få säkerhet i deras lösegendom. Vidare kan man lemna underpant i fartyg m. m., som betraktas som lös egendom. I Danmark är detta institut icke heller afskaffadt, utan blott inskränkt, så att man icke kan lemna så kallade skadebref, genom hvilka man lemnade säkerhet i all sin egendom, både den man för tillfället egde och den man först framdeles skulle komma att få. I förevarande förslag är för öfrigt gjord den inskränkning, att rätt till underpant i lös egendom skulle medgifvas endast åt *näringarna*, så att meningen är, att de lånta medlen skulle användas till produktion. Det är ej fråga om att tjänstemän skulle lemna underpant i sin egendom, ty det är icke nyttigt för tjänstemän att skuldsätta sig. Att deremot, såsom talaren på norrlandsbanken föreslog, utesluta några mindre näringar är överkställbart, ty hvar skall gränsen dragas mellan stora och små näringar? För öfrigt vill jag påpeka, att det redan existerar rätt för åtskilliga mindre industrier, för handverk med flere, att lemna förlagsinteckning; skulle man genom en ny lagstiftning taga från dem denna rätt, vore det väl ganska obilligt. Önskar man framgång åt sjelfva saken, måste man antaga Utskottets förslag oförändradt, ty sker en uteslutning i enlighet med de fyra reservanternas förslag, kan man vara viss derom, att förslaget kommer att vid denna riksdag falla, enär man kan med säkerhet motse, att Andra Kammaren icke utesluter den mindre industrien från denna förlagsrätt, som bör tillkomma industrien i allmänhet. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn. Carl Fredrik: Om här vore fråga om att införa i vårt land en institution, som icke redan funnes der och som vore stridande mot här erkända rättsprinciper, kunde jag förstå, att man sätter sig deremot; men då stadganden härom i vår lag nu finnas,

hvilka äro felaktiga, men oupphörligen måste tillämpas, kan jag icke inse, att man, därför att man ej tycker om denna lagstiftning, icke skall vilja revidera en dålig lag. Om jag icke misstager mig, var detta den åsigt, som den förste talaren framställde. Jag ber endast få säga, att jag såsom president i Kommerskollegium nästan hvarje vecka (åtminstone var det så i höstas och vintras; sedan dess hafva ifrågavarande ärendens antal något minskats) oupphörligen behandlat frågor om förlagsinteckningar. Men lagstiftningen härom är så föråldrad, att det icke är möjligt att tillämpa den. Den siste talaren anförde härpå flera exempel. Jag ber att få till dem lägga ett ytterligare. I 1748 års förordning finnes föreskrifvet, att om någon vill ombyta förläggare, får det ej ske, innan han uttryckligen visat, att han betalt den förste förläggaren. Huru skall man dermed förena, att förlagsinteckningar oupphörligen öfverlätas från man till man, hvilka öfverlätelser Kommerskollegium alltjemt måste registrera, ehuru de icke äro i öfverensstämmelse med 1748 års förordning? Jag kan icke se annat än att en revision är nödvändig, i fall man vill hafva en lag, som är god och kan efterföljas, så att icke allt må bero på häfd och hvad de administrativa embetsverken anse rätt och billigt, hvilket sedan göres till föremål för besvär hos Kongl. Maj:t. En annan fråga är, huruvida rätt till underpant i lös egendom må kunna utsträckas till *alla* näringar; och de inkast, som häremot kunna göras, de afgöras bäst i Högsta Domstolen, dem lemna jag fullständigt derhän, om dem blir det tillfälle att yttra sig der det bör yttras. Då emellertid man icke kan afskaffa denna institution för en mängd yrken, torde man hafva skäl att undersöka, om den icke kan sträckas ut till *alla* näringar och icke kvarstå såsom privilegium endast för några få.

Den andre talaren visade stora betänkligheter mot denna lagstiftning i sin helhet, emedan den kunde gifva anledning till svek, så att, när en person gifvit en annan förlag, skulle den senare gå och sälja hvad som förskrifvits såsom säkerhet för förlagslånet. Hvad bruksrörelsen angår torde det icke vara obekant, att det just är meningen, att de med förlaget tillverkade varorna skola säljas för att betala arbetskostnaden. Deremot uppgöras andra kontrakt, som bestämna på hvad sätt de skola säljas, till hvem och under hvad vilkor. Det är en lagstiftning, som är fullt oberoende af den här. Meningen är, att bruksegarne skola få sälja sina produkter. Hvad nytta af den lagstiftningen beträffar, så är det en ganska betydande nytta att, sedan jag gifvit en bruksegare förlag, och han med de penningar, han sålunda fått, dels skaffat sig råämnen och dels bestridt andra utgifter för att kunna åstadkomma vissa effekter, skall, derest något inträffar, som sätter honom ur stånd att uppfylla det, hvarom han i uppgörelsen med mig öfverenskommit, jag icke förlora det, hvartill mina penningar enligt kontraktet blifvit använda, utan då har jag förmånsrätt i hvad som blifvit utbytt mot det, hvartill mina penningar blifvit använda. För min del kan jag icke se, att en sådan lagstiftning är oriktig eller onyttig, och den flit, hvarmed den blifvit af bruksegarne, när de behöft förlag, begagnad,

*Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)*

Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)

tyckes tala för dess lämplighet. Mitt hufvudmotiv att understödja Utskottets förslag är emellertid, att det i detta land finnes en lag, som ingen kan påstå vara tillfredsställande, och att här väckts förslag om revision af denna lag; och så vidt man icke vill påstå, att denna lag är bra och tillfredsställande, finnes ej grundadt skäl att icke bifalla Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Oscar: Jag ber endast få anmärka, att när detta ifrågavarande betänkande justerades i Lag-Utskottet, var jag, på grund af bortresa, hindrad att i Utskottet närvara. Jag har därför icke reserverat mig, men hade jag det kunnat göra, skulle jag hafva instämt i den mening, Herr Thomasson, Friherre Hamilton m. fl. uttalat.

Herr Fröman: Äfven jag vill icke gå så långt, som Utskottet. Hvad som allra bäst behöfves är en revision af nu gällande föreskrifter om förslag, hvilka föreskrifter, såsom Herr Wern jemväl ådagalagt, äro ofullständiga och ocfterrättliga. Jag vill ej heller obetingadt ingå på reservanternes förslag i hela dess omfång, utan skulle vilja inskränka mig till att begära en underdånig skrifvelse med anhållan om revision af nu gällande föreskrifter rörande förslag i fråga om de näringar, der inteckning för förslag nu är tillåten.

Herr Carleson: Om jag uttryckt mig så, att min mening förståtts på det sätt, att jag afstyrkte en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan endast om revision af gällande författningar rörande förslag, har jag uttryckt mig illa, ty sådant har ingalunda varit min mening. Hade Utskottets hemställan afsett blott en skrifvelse i detta syfte, skulle jag ingenting deremot invändt. Anledningen, hvarför jag icke nämnde något härom, var den, att det föresväfvade mig att antingen Riksdagen eller Rikets Ständer redan förut en gång ingått till Kongl. Maj:t med underdånig skrifvelse om en slik revision. Jag vågar icke bestämdt påstå att det skett, men det förefaller mig att jag sett en sådan skrifvelse, och en ny borde vara öfverflödlig. Att afåta den skulle jag likväl, såsom nämndt är, icke hafva motsatt mig, men egentliga eller rätta meningen med ifrågavarande hemställan tyckes vara att få införd den så kallade underpantsinstitutionen, hvarom Rikets Ständer flera gånger förhandlat och hvarom de äfven beslutat lagar, som, efter förnyade granskningar i Högsta Domstolen, blifvit af Kongl. Maj:t upprepade gånger förkastade. Att nu i riksdagens sista timma Kammarne skulle besluta att indirekt förorda denna institution genom uppmaning till Kongl. Maj:t att tänka på, om det icke kunde vara skäl att åter införa den, har jag ansett icke lämpligt och därför afstyrkt bifall till Utskottets betänkande, men detta har alldeles icke skett för att afböja en skrifvelse i annat syfte än Utskottets förslag.

Det förefaller mig emellertid så mycket mera olämpligt att antaga Utskottets skrifvelsförslag, som 53 § Regeringsformen föreskrifver, att Lag-Utskottet skall utarbета de från Kammarne remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring; och

vid jernförelse af Regeringsformens och Riksdagsordningens stadganden om Utskottets verksamhet synes det vara uppenbart, att meningen icke är att från Lag-Utskottet skall utgå lösa hugskott ej heller petitioner, utan att det bör vara genomtänkta och utarbetade förslag, som Utskottet tillstyrker att för Kongl. Maj:t framlägga.

*Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Den siste talaren har rigtat åtskilliga anmärkningar mot Lag-Utskottet för att det skulle hafva framkommit med lösa hugskott och ogenomtänkta utkast. Jag ber dock få fästa uppmärksamhet derpå, att Utskottet, varnadt af det öde, föregående förslag i denna väg rönt, icke vågat framkomma med något formuleradt förslag. Att Utskottet under denna riksdag visat allt nit, vågar jag likväl påstå. De viktiga lagförslag, der behandlats, torde ock utvisa, att Utskottet icke legat på latbänken.

Jag skall nu öfvergå till sjelfva »klämnen» i Utskottets förslag. Här har sagts, att det endast vore behöfligt verkställa en revision af nu gällande lagstiftning rörande förslag och att icke utsträcka frågan till andra näringar än dem, som nu åtnjuta rättighet till förlagsintekning. Jag ber likväl få fästa uppmärksamheten derpå, att, när dessa nu gällande förlagsordningar skrefvos, funnos åtskilliga af de näringar, som nu uppstått, icke till, t. ex. trävarurörelsen. Man kan ännu icke bereda förlagsintekning för denna näring. Frågan härom har varit föremål för olika domslut. I Högsta Domstolen har den blifvit nekande besvarad. I fråga om åtskilliga andra näringar är ovissheten så stor, att man nödgats gå genom tre instanser med frågan för att få den klar. Så har förhållandet varit, efter hvad jag särskildt erinrar mig, med bryggerier och tryckerier. Der blef denna förmån nekad af underdomstolarne, men i Högsta Domstolen, sedan Kommerskollegii utlåtande infordrats, beviljades den. Jag frågar då: är det icke olämpligt, att förlagslagstiftningen är så obestämd, att man blir nödsakad gå igenom tre instanser, innan man vet, om denna förmån kan beviljas eller icke? Mig synes det vara naturligt, att, när sådan förmån är lämplig och behöflig för den ena näringen, den ock bör vara det för den andra. Hvad särskildt jordbruket beträffar, hade detta icke så utvecklat sig, då dessa förlagsförfattningar skrefvos, som nu, och skulle man neka denna vår modernäring att få del af ifrågakomma förmån, tror jag, att förslaget icke vinner framgång i Andra Kammaren. Jag fortfar att anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr von Gegerfelt: Jag hade sannerligen icke väntat, att någon, som med aldrig så liten uppmärksamhet genomläst Utskottets betänkande, skulle kunna beskylla Utskottet att der hafva framkommit med lösa hugskott. De åsigter, som der framstälts, äro så gamla och hafva blifvit så ofta behandlade, att löshet åtminstone icke är något rätt epitet deråt. Det är tydligt af hela betänkandet, att det i första rummet afser en revision af gällande föreskrifter om förslag, och behovet af en sådan revision har också blifvit erkändt af alla, som här yttrat sig. Det är ju också helt naturligt, att, när en sådan revision företages, deri måste ingå en undersökning, huruvida

Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)

denna förlagsrätt kan och bör utsträckas till andra näringar, och det kan väl svårigen försvaras, på sätt den äldre lagkomitén också yttrat, att denna rättighet skulle vara ett privilegium för vissa näringar. Att alldeles utesluta dem vid en blifvande revision låter sig väl icke göra. Det är således uteslutande af näringens beskaffenhet det skall bero, huruvida densamma skall komma i åtnjutande af denna fördel, ty att hufvudskilnaden emellan de näringar, som skola vara berättigade och icke berättigade till ett sådant förlag, skall bero på näringens större eller mindre omfattning, torde väl icke vara hållbart. Storleken af en näring är ett allt för relativt begrepp. Hvad nu angår underpantinstitutet, har, såsom redan blifvit nämnt, Utskottet icke föreslagit dess införande utan tvärt om uteslutit all annan förmånsrätt än den, som grundar sig på förlag. Jag får vördsamtt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade icke tänkt att yttra mig i denna punkt utan vänta till föredragningen af nästa betänkande, der en af mig väckt motion blifvit af Utskottet afslagen, men då jag nu ser, att detta Utskottets förslag, om det bifalles, kan innefatta bifall till äfven det förslag jag framställt, skulle jag icke behöfva göra något annat än uttala den förhoppningen, att Kammaren måtte bifalla det Utskottets förslag, hvarom här är fråga. Jag vill dock nu i korthet angifva skälen, hvarför jag afgifvit min motion. I det län jag tillhör finnas många, som hafva fabriksinrättningar. Rådstufvurätten i Vexjö ansåg sig icke berättigad att bevilja förlagsinteckning i en sådan egendom, som låg utom stadens domvärjo, hvaremot rådstufvurätten i Kristianstad ansåg sig kunna bevilja sådan in-teckning äfven i egendom på landet. Detta var anledningen till min motion, och jag skall icke tala om den nu, utan är det så godt att tåga, då jag är nöjd, om Utskottets förslag bifalles i denna punkt, ehuru jag icke kan gilla den motivering, som Utskottet använt för afstyrkande af min motion. Jag tror att det är ganska hög tid, att lagstiftningen i denna fråga förändras i det syfte denna skrifvelse innehåller, och jag vill icke nu fästa mig vid att afslaget å min motion har till följd, att jag icke kan få mina verk och in-rättningar intecknade. Emellertid vill jag hoppas, att Kammaren bifaller detta Utskottets förslag, då skrifvelsen ovilkorligen kommer att medföra samma resultat, som jag åsyftat i min motion, och jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Tornerhjelm: Det är med ledsnad jag hört, att så framstående jurister, som de hvilka uppträdt inom denna Kammare, kunna vara af så olika tanke i en fråga sådan som denna. Att vi sakna en lag, som ordnar säkerhetsförhållandena i afseende å lösören, kan icke försvaras, ty mig veterligen finnes ingen annan lag, som kan tillförsäkra en rätt till lösören, än den lag, som gäller för s. k. lösöre köp, hvilken dock blifvit mycket missbrukad. För att visa, huru orimligt det nu rådande förhållandet är, får jag nämna, att det icke är ovanligt, att, då man lemnar bort en egendom på arrende och då låter inventarierna följa med, man, för att försäkra sig om

sin rätt till dessa inventarier, måste köpa dem af arrendatorn, hvar efter köpebrevet skall inlemnas till kronofogden och domstolen. Eger arrendatorn sjelf inventarierna, kan han försälja dem till mig men icke låta inteckna dem. Hvad de s. k. förlagsinteckningarne vidkommer, som äro afsedda egentligen för bergsbruken, så är den lagstiftning, som finnes derom, högst otydlig. I de län, der hallrätterna existerade, lydte de under dem, men när de upphörde, bestämdes det, att mål, som förut hört till hallrätterna, skulle behandlas vid närmaste domstol i stad. Följden blef den, att på två ställen i Skåne, det ena vid Kropps bruk, man vände sig till magistraten i närmaste stad för att få förlagslån beviljadt. Magistraten svarade, att det icke tillhörde den att bevilja lånet, och detta gillades af hofrätten. Man gick då till häradsrätten, som gaf samma svar, och vid klagan öfver detta beslut blef detsamma af hofrätten fastställt. Efter moget öfvervägande med domaren i orten, säger denne: det är mycket ledsamt, vi kunna icke hjälpa det, men gör någon formförändring, så skola vi bevilja lånet. Så skedde, och förlagsinteckningen blef fastställt. Sedan har uti andra frågor i den vägen Högsta Domstolen resolverat, att domstol på landet icke eger att bevilja förlagsinteckning. De förlagsinteckningar, som beviljats, skulle således hafva blifvit meddelade af oriktig domstol. Det nu anförda torde vara mer än tillräckligt talande bevis på den otydlighet och ofullständighet, som förefinnes i den nuvarande lagstiftningen, hvarföre jag får på det högsta tillstyrka Utskottets förslag.

*Lagstiftning
angående
underpant i
lös egendom.
(Forts.)*

Herr Carleson: Jag afstår från mitt yrkande om afslag och förenar mig med Herr Fröman i det af honom framställda yrkandet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande, dels af Herr *Fröman*, att Utskottets hemställan måtte bifallas med följande förändrade lydelse:

»att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att en revision måtte företagas af nu gällande föreskrifter om förlag, så vidt de angå de näringar, der inteckning af förlag nu är tillåten;» och dels slutligen att utlåtandet skulle af Kammaren afslås.

Härefter framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja, blandade med nej, och de två senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till utlåtandet förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Talmannen förklarade denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Carleson* begärde votering.

Med anledning häraf framställdes propositioner för bestämmande af kontrapositionen vid den äskade voteringen samt besvarades med blandade ja och nej; och förklarade Herr Talmannen proposi-

tionen på antagande af afslag å utlåtandet såsom kontraposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Carleson* begärde votering om kontrapositionens innehåll.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som vill, att, vid blifvande votering om bifall till Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, kontrapositionen skall innehålla afslag å utlåtandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages såsom kontraposition bifall till det af Herr Fröman i frågan framställda förslag.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—37.

Nej—20.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

»Den, som bifaller Lag-Utskotts utlåtande N:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.»

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40.

Nej — 16.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 39, i anledning af väckt

motion om tillägg till Kongl. förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Upplästes och godkändes Riksdagen kanslis förslag till para-grafer i Riksdagsbeslutet:

N:o 7, angående ändring i Tryckfrihetsförordningen;

N:o 8, angående bankovinsten;

N:o 9, angående kreditivsummorna;

N:o 10, angående rätt till borgerligt äktenskap för vissa inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar;

N:o 11, angående ändrad lydelse af 47 § Konkurslagen;

N:o 12, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag;

N:o 13, angående val af komiterade för tryckfrihetens vård;

N:o 14, angående verkställd omröstning rörande Högsta Domstolens ledamöter;

N:o 15, angående postbevillningen; och

N:o 16, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 16 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Justerades 6 protokollsutdrag för sislidne dag.

Upplästes och godkändes Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å fem och tio kronor.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af Friherre R. Klinckowströms motion om tillsättning af en skattekomité.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Sedan Kammaren i sista plenum och äfven Andra Kammararen beslutat att tillsätta en skatte-regleringskomité för utredande af alla skatteförhållanden i riket, så torde icke vara lämpligt att, på sätt Utskottet i förevarande betänkande föreslagit, uppdraga åt en särskild komité att föreslå ändringar i bevillningsförordningen, och jag hemställer därför, att Kammararen ville afslå det Tillfälliga Utskottets förslag.

Herr Anderson: Då, på sätt den föregående ärade talaren nämnt, denna fråga redan varit föremål för Riksdagens behandling, så hade jag icke vågat taga Kammararens tid i anspråk, derest icke den motion, som behandlas i förevarande utlåtande, innehölle en hop vilseledande uppgifter och med stöd derpå uttalade ensidiga åsikter, mot hvilka jag anser mig skyldig att protestera. Det är, föreställer jag mig, en skyldighet för hvarje riksdagsman, som vill väcka en motion och deri söka åstadkomma en utredning, att komma med uppgifter som äro så vidt möjligt rigtiga och egnade att belysa frågan så, att man deraf kan bilda sig ett omdöme om densamma. Denna motion har icke dessa egenskaper. Detta ber jag att få hafva till protokollet anmärkt.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades Nej, och sedermera proposition på afslag derå, hvilken proposition med Ja besvarades.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtande N:o 63, angående dels betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, dels väckt motion om förstärkande af statsverkets grundfond; äfvensom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 19, angående en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.
